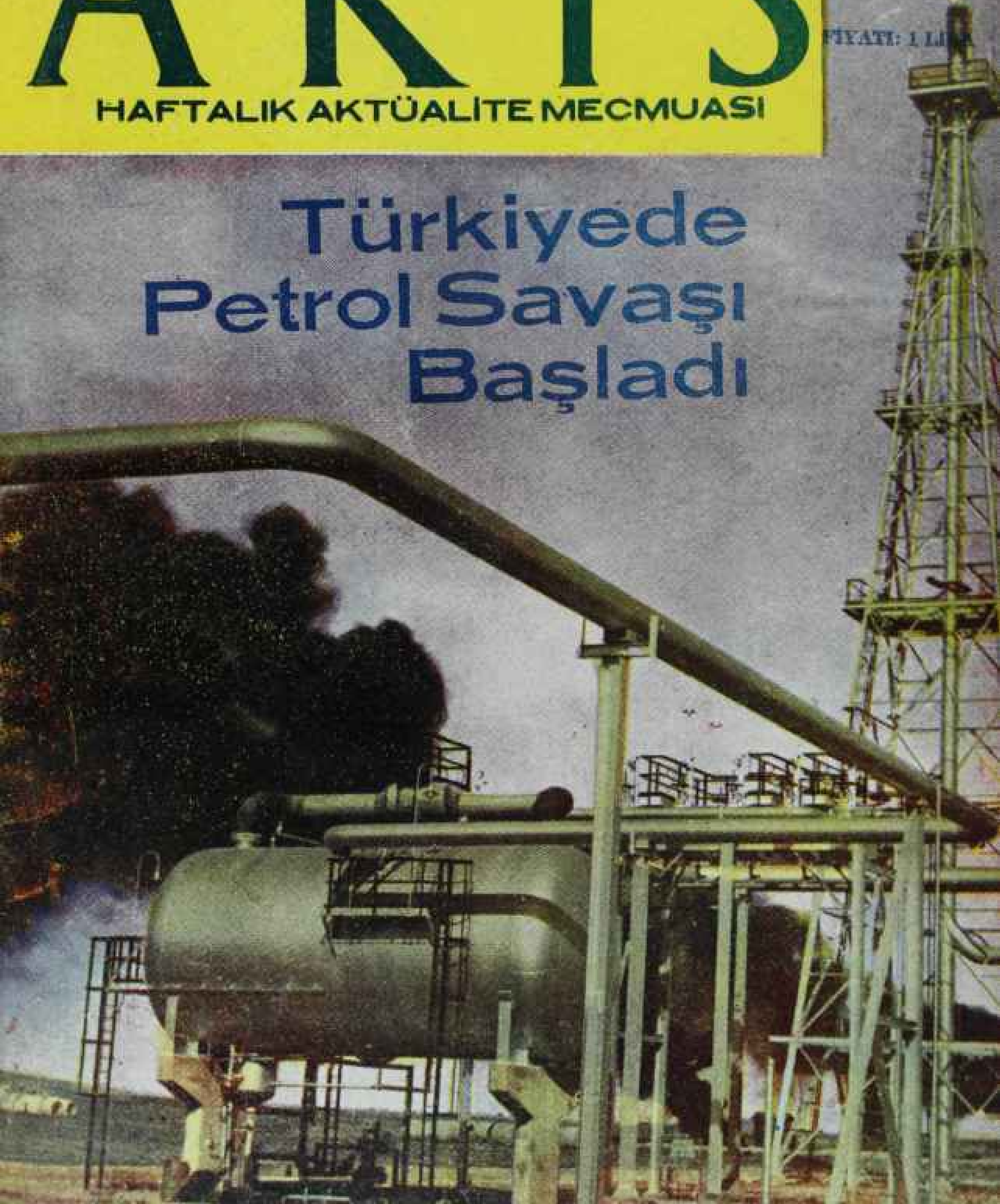
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

19 OCAK 1963

FİYATI: 1 LİRA

Türkiyede Petrol Savaşı Başladı

ASABİ AĞRILARA KARŞI

OPON

FAYDALIDIR

OPON baş, diş, adale, sinir ağrılarını teskin eder
OPON grip ve nezle başlangıcında başarı ile kullanılır
OPON günde 6 tablete kadar alınabilir

(BASIN: A - 2000) — 18

UĞUR K.
TASARRUFLARINIZ
EN ÇABUK ŞEKİLDE ANCAK
VAKIFLAR BANKASINDA BÜYÜR
GİRİŞ
ÇIKIŞ
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI
VB
1 LİRA
500
BEŞYÜZ
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

AKiS'in Okuyucu Mektupları

Kıbrıs hakkında.

Ben, Nihad Erimin sempatizanı değilim, aksini ise rahatlıkla söyliyebilirim. Bunun muhtelif nedenleri vardır.

Ben, 1956 yılından beri okuduğum AKİS'in Kıbrıs türklerinin dâvaları üzerine -hariçten gazel okumadan eğilen birkaç yayın organından biri olduğunun da farkındayım.

Ama insaf ediniz ki, Kıbrısla ilgili herkesin bilebileceği basit bir gerçek ifadesini Nihad Erimin dudaklarında buldu diye ve sırf Nihad Erimi "demagog" göstermek için böylesine fütursuzca hasıraltı edilmiye çalısılmamalıdır.

Su kendi satırlarınızı bir kere daha okur musunuz lütfen: "Erim ve diğer demagoglar Belediyeler İşini Anayasa dışı bir hal suretine bağlamıya çalışan Makariosun bunu Enosisi gerçekleştirmek için yaptığını yaymağa çalışmaktadırlar. Papazın kafasında bu temayül var mıdır yok mudur, bilinmez. Zira mücadele yıllarının Papazı ile Cumhurbaşkanı Papaz ayrı niyetlere ve temayüllere sahip olabilir. Mesele bir bakıma bundan önemlidir. Zira Enosisin tahakkuk etmesi icin kuvvet durumu müsait değildir ve usla olmayacaktır."

Şimdi, çoktan öğrenmiş olmanız lâzımdı ki "mücadele yıllarının Papazı" ile "Cumhurbaşkanı Papaz" tamamen aynı niyet ve temayüllere sahiptir. Çünkü "Cumhurbaşkanı Papaz" "mücadele"ntn bitmediğini ve "sonuna kadar yürütüleceğini" son iki yıl içinde belki yirmi defa ve açıkça ilân etmiştir.

Sonra xx. asırda asla diye birşey yotur. Bir taraf uyur veya uyumağa mecbur edilir; karsı taraf harıl harıl çalışırsa. "asla"ların bir gün mümkün olacağı görülmüştür ve görülebilir.

Evet, Papaz; şimdilik "Kıbrısı Yunanistana ilhak etmekten çok, adayı rum ekseriyetin türk ekalliyet üzerinde tam tasarruf yetkisine sahip bir memleket haline getirmek sevdasında görünmektedir." Çünkü Papaz Enosise giden yolun evvelâ bu tünelden geçmek zorunda olduğunu gayet iyi bilmektedir...

Ama çok sükür ki Türkiye Cumhuriyetini Lefkoşede artık Emin Dırvanalar temsil etmemektedir.

Fuat Veziroğlu - Ankara

DDT hakkında

Ocak 1963 günlü derginizde, "Koalisyon" baslığı «Kındaki yazıyı okudum. Hayatı boyunca hiç bir siyasi partiye intisap etmemle, politikadan tamamen uzak kalmaya çalışmış bir insan olmama rağmen, ne garip bir tecellidir ki memleketin en basta gelen bir politika dergisinde, "Koalisyon"gibi en masif bir kasına matuf olmakla beraber, dolayıslyle beni âmmenin nazarında şüpheli duruma düşüren bu yazı hakkında tavzihte bulunmak isteğimi kabul nezaketini göstereceğinize inanıyorum.

Öyle görüyorum ki. Ulaştırma Bakanı ile bazı alıp veremediği olan Kişiler, haklı mı haksız mı olduğunu bilmediğim davalarını -galiba hukuk alanında yürütemediklerinden- politika alanına dökmekte, hakikatları tahrif suretiyle de olsa, gaye için vasıta olarak kullanmaktan çekinmemektedirler. Bunu da açıkça ve mertçe değil, sarka mahsus bir ahlâk zaafı olan jurnalcilik yolu ile yapmaktadırlar. Geçen devirlerin kuvvetini temsil edenlere karsı sanatım icra eden jurnalci, bugün de demokrasinin yarattığı kuvvet olan Basım bir tezvir alanı haline getirmeğe çalışmaktadır. İyi niyetli bir vatandaş sıfatıyla arzu ederdim ki, kuyruk acılı muhbir-i sâdıkların ihbarlarını sütunlarına almadan evvel Basınımız, bu ihbarların hakikatle münasebet derecesini bir miktar araştırsın ve güya Basına malzeme veriyor rolünde perde arkası güreşenlerin emellerine körükörüne alet olmasın.

TCDD'ye olan taahhütlerim mevzuunda sayın derginize verilen malûmat hakikatlerin çarpık aynalardan aksettirilmesinden başka bir sey değildir. 27 Mayıs 1960 tarihinde TCDD'ye 'il taahhüdüm olduğu ve bunlardan üçünün. 72 sayıl» kanunla "fesih" değil "terk" edildiği doğrudur. Bakanlar Kurulu bu taahhütlerim hakkında terk kararı verince. adıgeçen kanun ve yönetmeliği gereğince tasfiyeye davetim icap ederken, bazı zevatın kanunu ve yönetmeliği kasten yanlış anlayışları sebebiyle, bu mukaveleler için aldığım avansların iadesiyle teminat mektuplarımı istirdat etmem tarafıma tebliğ olundu. Kanuna aykırı olan bu muameleyi, bu gün, kesinleşmiş olan karariyle Danıştay, lehime iptal etti.

Aldığım avanslar ve üzerine tarafımdan eklenen para ile taahhüt ettiğim malzemeyi imal edecek yabana firmalara karsı gayri kabili rücu angajmanlara girişmiş, bulunduğum gibi, bu taahhütlerin icap ettirdiği sair bir çok masraflar yapmıştım, Üstelik, yabancı firmalar bu malzemeyi, terk kararının tebliğ edildiği tarihe kadar imal etmiş bulunuyorlardı. Bu durumda. 72 sayılı kanun yönetmeliği gereğince tasfiye muamelesi yapılması ve şayet sonucunda borçlu çıkacak olursam. TCDD'nin, borçlu çıkacağım miktarı benden istirdat etmesi lazımgeliyordu. Sipariş mevzuu malzeme imal edilmiş olduğuna göre, İdarenin benden alacaklı çıkmasına İhtimal yoktur. Bilâkis, yönetmeliğe göre. TCDD. mamul malzemenin tam bedelini ödemek zorundadır. Bu izahatım gösteriyor ki TCDD'nin benden, muaccel bir alacağı hiç bir zaman -bugün dahi- olmamıştır. Buna mukabil, banim ifa edilmiş taahhütlerimden müteeyellit alacaklarım tamamen muaccel idi. Kanunen takas mevzuu bahis olabilmek için mütekabil alacaklardan har ikisinin de muaccel olması icap eder. Nitekim, sayın Sıtkı Ulayın Bakanlığı sırasında. Bakanlık Hukuk Müşavirliği, alacaklarımın ödenmesinin hukuki bir zaruret olduğunu bildirmiş olmasına rağmen, bu mütalâaya İltifat edilmemiş ve sayın Rifat Öçtenden evvelki Bakanların bu mevzuda kurdukları heyetler, kanuna aykırı olarak, "meselenin hal tarzını bir takas seklinde formüle etmişler"ve bu suretle o Bakanları kanunsuz ve keyfi bir tasarrufa sevketmek suretiyle, muaccel olan alacakarımı ödetemişlerdi.

Bu durum muvacehesinde bir kısım bonoya bağlı alacağımı İcrava koymak zorunda kaldım. Takas iddiasıyla itirazda bulunan TCDD'nin bu itirazı icra Hâkimilğince reddedildi ve TCDD "'meselenin hal tarzını bir takas seklinde formüle eden" hukukçularının himmetiyle asıl alacağımdan başka on binlerce lira temerrüt faizi de ödemiye mahkûm oldu.

Bu sıralarda Ulaştırma Bakam olan sayın Öçtene müracaatla, durumu arzettik İdarenin - takip edegeldiği kanunsuz takas formülünün İdare için mucip olacağı zararı bir kaza! kararla izah ettik Sayın Öçten muaccel alacaklarımın ödenmesi için katiyen kimseye emir vermedi. İşi. evvelkilerden başka ve kasdi yanlışlıklar üzerinde ısrar mecburiyeti duymıyan bir heyete havale etti. Onlasın vasıl olduğu hukuki kanaat neticesinde $ milyon küsur lira tutan alacağımın ancak 6 milyon küsur lirası için ödeme protokolü yapılabilmiş ve İdarenin mali ta katsizliği sebebiyle tediyat taksitlere bağlanmıştır. Bu protokol ile ben de hüküm altına alınmış veya talebine selâhiyetli bulunmuş olduğum vekünu herhalde 2 milyonu asan temerrüt faizlerini talepten feragat ettim. Bu suretle hem kanunsuz, keyfi bir tasarrufa son verilmiş, hem de TCDD İdaresi, bugün Basına muhbir-i sâdıklık hizmeti görenlerin sebebiyet verdiği bir sarardan kurtarılmış oldu.

Terke alınan mukaveleler meselesi TCDD ile aramızda mahkemeye intikal etmis. bir dâva mevzuu olduğu cihetle bunlar üzerinde açıklama yapmıyacağım. Ancak derginizdeki yazının sonuna aplike edilen bir telgraf, muhbir-i sâdıkların vesika tasniine de cüret eder olduklarım göstermektedir. Ben TCDD've 1957 senesinde konkasör taahhüdünde bulundum. Ancak o konkasörleri Metalexport'un komisyoncusu olarak değil. Türk parasiyle. gümrüklü olarak ve kendi hesabıma sattım. Binaenaleyh, Metalexpart'un bu, durumda bana yüzde 15 komisyon vermesi bahis konusu olamıyacağı gibi. fabrika fiyatını arttırmak, malı kendi nam ve hesabıma sattığıma güre, gümrük resminin ve o zaman câri bulunan Hazine hissesi vesair teferruatın da artmasına sebep olacağı, yâni kârımı azaltmıya vesile teşkil edeceği için böyle bir şeyi yapmıyacağım meydandadır. Kaldı ki bu konkasörlerin, o zaman faaliyette bulunan fiyat kontrol teşkilâtınca da, dünya fiyatlarına nazaran asgari seviyede olduğu tasdik edilmiş bulunmaktaydı.

Mehmet Kavala

AKİS

Sayı: 447 Cilt: XXVII Yıl:9 HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İş Haberler Kısmı: Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Tasçıoğlu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) . Dış Haberler Kısmı : Deniz Baykal - İktisadi Haberler Kısmı : Fasih İnal - Tıp : Dr. Akif Berki - Magazin Kısmı : Jale Candan, Türkân Türker Akbulut, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil, Semra Conker - Kitap : İlhami Soysal - Tiyatro : Lûtfi Ay, Naciye Fevzi -Spor : Vildan Asır Savaşır.

Resim
AK Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner - Kutay Kayalı

Klişe
Doğan Klişe Atelyesi

Yazı İşleri
Rüzagârlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 39 92

İdare
' Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
t senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa
Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
17.1.1963

Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda.

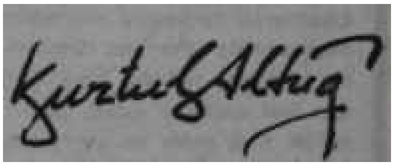
Sevgili AKİS Okuyucuları

Bu hafta, Türkiye için son derece önemli bir konu mecmuada geniş yer tutuyor. Konu, Petrol Meselesidir. AKİS geçen hafta dâvanın bir ucu üzerine eğilmişti. O uç ile alâkalı olarak yaptığımız çalışma, bizi daha büyük meselelere götürdü. Bunun üzerine ciddi ve her bir tarafla temas esasına dayanan faaliyete giriştik. Hadise, Kapak Konusu olacak bir önem kazandı.

Petrolün, yaşadığımız dünyada memleketler ve milletler için ne kadar esaslı ve hayati olduğunu söylemeye elbette ki lüzum yoktur. Yazıyı hazırlayanlar Petrol Dairesinin sorumlularıyla, Türkiye Petrolleri T. A. Ş nin idarecileriyle konuştular. Bu iki müessese arasında beliren ihtilâfta vaziyet almış bulunan kimselerin fikirlerini öğrendiler. Çok sayıda kanun, nizamname, karar, tefsir karıştırdılar. Bu arada, bol istatistik bilgi incelendi, tarandı. Nihayet, Türkiye Petrollerinin ve petrolcülüğünün tarihçesi gözden geçirildi.

AKİS böylece, her zaman olduğu gibi meselenin üzerine tam bir tarafsızlıkla, objektif ölçülerle, beliren cephelerin mütalâaların alarak ve bunları belirterek eğilmektedir. Memlekette gürültünün Cazla olduğa *bir* sırada bazı önemli hususların gözden kaçtığı, herkesin kısır politika üzerine eğilmesi neticesi bir takım işlerin nazarların uzağında halledildiği bilinmeyen gerçekler değildir. Demokrasilerde bunları umumi efkârın dikkatine sunmak, her şeyden çok Basının görevidir. AKİS, Basının görevini böyle anlamaktadır. Ancak Basının da, gürültüye kendisini kaptırdığı ve memleketin gerçek meseleleriyle her zaman gereği kadar ilgilenemediği ortadadır. AKİS, bu eksiği, kendi ölçüsünde elinden geldiği kadar kapatmaya çalışmaktadır. Bu haftaki Kapak Konumuz olan Petrol Meselesinin önemi, YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarımızın başında bulacağınız "Petrol" yazısı okunduğunda daha iyi ortaya çıkacaktır. Bu dâva üzerinde durmakta, şüphesiz devam edeceğiz.

Saygılarımızla

İçindekiler

Günlerin Getirdiği	6	*AKiS'çiler sizin için*	28
Yurtta Olup Bitenler	8	*Kitaplar*	28
Haftanın İçinden	9	*Tüliden Haberler*	29
Hâdiselere Bakış	18	*Tiyatro*	31
Tıp	20	*Radyo*	32
Dünyada Olup Bitenler	22	*Jale Candan*	34
İş Âlemi	24	*Spor*	36

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Piyasa — Özel sektör ile Bakanlar Kurulu arasında Önümüzdeki günlerde yapılması gereken toplantı Mart ayında yapılacaktır. Bütçe görüşmelerinin araya gir* mesi sebebiyle, seri toplantılardan dördüncüsünü teşkil edecek olan istişari mahiyetteki bu toplantı ile. ilgili olarak Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği odalara görüşlerini hazırlamalarını bildirmiştir. Ancak Bütçe görüşmelerinin Mart ayında da devam edeceği ve bu sebeple toplantının Nisan ayına bırakılabileceği sanılmaktadır.

Tayinler Washington'daki Malt Misyon Şefi Memduh Aytür ile Maliye Bakanlığı Hazine Dairesi Genel Müdürlüğüne vekâlet etmekte olan Kemal Siber yer değiştirecekler. Bütçeden yüzde 12 tasarruf etmek maksadıyla durdurulan tayinlerin bu yer değiştirmeye- bir tesiri olmadı. Zira ilgili karar tayinlerin durdurulmasından çok daha evvel çıkmıştı. Kemal Siber Şubat ortalarında Washington'daki görevine başlıyacaktır.

Genelevler — Ankaradaki Genelevler şehir dışına çıkarılarak modernize edilecektir. Ankara Belediyesinin kararına göre yeni Genelevler Mahallesinde birleşme evlerinin yanısıra kreş, dispanser ve sermayeler için Özel dinlenme evleri -Özel meskenler- de yer alacaktır. Çok geniş bir sahayı kaplayacak olan tesisler için henüz münasip bir yer bulunamamıştır. Bu konuyla ilgili olarak bir yıldan beri incelemelerde bulunan bir komisyon Konya yolu kavşağı, Yenimahalle ciyarı ve Ankara Golf Klübü karşısındaki vadi üzerinde durmaktadır. Yenimahallenin büyümek istidadında oluşu ve Konya yolu kavşağının da inşa halindeki Orta Doğu Teknik Üniversitesi yolu üzerinde bulunması ilgilileri tereddüde düşürmektedir. Golf Klübü karşısındaki vadi ise gerek şehirle olan irtibatın kolayca temin edilebilmesi ve gerek özel meskenlerden yeter derecede uzak olması sebebiyle en akla yakın yer olarak kabul edilmektedir!.

Rehabilitasyon — Ankara Belediyesinin Keçlörendeki 238 dönümlük arsası Üzerinde Ankara Belediyesi tarafından bir "Güçsüzler Evi" tesis edilmesi kararlaştırılmıştır. 800 kişiyi barındırabilecek olan bu Güçsüzler Evinde sadece maddi bakımdan düşkün olanlar değil, hali vakti yerinde olduğu halde yardımcısı olmayanlar da kalabilecektir. Böylece Güçsüzler Evinde barınabilecek olanlar su üç kategoriye ayrılmaktadır:

1 — Kendi parasını verebilecek olanlar,

2 — Ücretin ancak bir kısmını verebilecek olanlar,

8 — Hiç ücret veremiyecek durumda olanlar.

Bu arada güçsüzler, odalarına veya koğuşlarına taksim edilirken, içtimai mevkileri de gözönüne alınacak ve böylece daha kolayca kaynaşma temin edilebilecektir.

Sağlık ve, Sosyal Yardım Bakanlığı da aynı saha ' içinde bir İhtiyarlar Evi inşa ettirmeğe karar vermiştir. Ancak bu iki tesis arasındaki fark, birinin her yaştan insana hitap etmesi, diğerinin ise sadece ihtiyarlara mahsus oluşudur.

Öte yandan Çocuk Esirgeme Kurumu da Ankara Belediyesine müracaat ederek, zihnen geri kalmış çocuklar için aynı saha içinde bir rehabilitasyon tesisi kurmak istediğini bildirmiş ve Belediyeden müspet cevap almıştır. Böylece geri zekâlı çocuklar özel bir eğitime tâbi tutulacaklardır. Açık hava, güneş, bol hareket ve zekâ açıcı oyunlarla hayata hazırlanacaklardır. Her üç tesisin de inşasına 1963 yılı içinde başlanacaktır.

Yatırımlar — Son aylarda Turkiyede yatırım yapmak üzere Ticaret Bakanlığına yapılan müracaatlar hayli 'arttı. Bu müracaatlar 10 yıllık dış yatırımların

toplam hacmine yaklaşmaktadır. Yatıran taleplerin den başlıcaları şunlardır:

1 — Plastik ham maddesi imal etmek üzere müracaatta bulunan bir amerikan firması 25 milyon dolar tutarında yatırım yapabileceğini bildirmiştir.

2 — İsviçre "Etermit Aspest" firması 15 milyon liralık bir yatırım yaparak çimento ve inşaat malzemesi imal eden tesisler kurmak istemektedir.

3 — Suni kauçuk imali için yapılan müracaat. Bu yatırımın malî portesi 30 milyon dolan bulmaktadır.

4 — Japon Isuzu otomobil firması da Türkiyede otomobil ve kamyon imal etmek istemektedir. Firmanın başlangıçta yapacağı yatırım 2 milyon dolar olmakla beraber bunun ileride daha da artacağı belirtilmektedir.

Ayrıca çeşitli Avrupa firmaları, Türkiyede bira imal etmek üzere müracaatlarda bulunmuştur. Ancak, bu husus ilgilileri endişeye düşürmektedir. Zira bir çok firmalar yatırım yapmak üzere müracaatta bulunmakta, fakat müspet cevap aldıkları halde projelerini bir tünü tatbik sahasına koyamamaktadırlar. Nitekim son 10 yıl zarfında 235 firma müracaatta bulunmuş, fakat bunun 130 u bir şey yapmamıştır. Bu durumun başlıca sebepleri şunlardır:

1 — Firmalar büyük yatırımlar yapmak istedikleri halde Türkiyedeki ortakları, bir türlü sermaye deklaresini bulamamışlardır.

2 — Bazı yerli firmaların büyük malî kudret kazanmış olmaları dış sermayeyi ürkütmüştür.

Konsorsiyum — Ocak ayının 23 ünde Pariste yapılmasına karar verilen Türkiyeye Yardım Konsorsiyumu toplantısı büyük bir ihtimalle tehir edilecektir. Nitekim toplantıya bir hafta kalmasına rağmen Parise gidecek olan Türk heyetinin henüz tespit edilmemiş olması bu ihtimali kuvvetlendirmektedir. Toplantıların gedikli temsilcisi Ziya Müezzinoğlu islerinin çokluğu sebebiyle Ankara da kalacağını söylemektedir. Tehire sebep olarak Konsorsiyum Başkanlığını daha henüz kabul etmemiş olan Von Mangoldt un toplantıdan evvel Türkiyeyi görmek istemesi ileri sürülmektedir. Böylece yeni Başkanın Ocak sonlarında Ankaraya geleceği sanılmaktadır.

Dünyadan Akisler

Yeni Delhi — Hindistan hükümeti, memleketteki altın sahiplerinin beyanname vermeleri mecburiyetini koydu. Kararı Maliye Bakanı, yaptığı bir radyo konuşması ile açıkladı. Ailelere, beyanname vermeleri için bir aylık müddet tanındı. Maliye Bakanı, kararın, Hindistanı "altın kaçakçılarının cenneti" olmaktan çıkarmak için alındığını açıkladı. Bu kararla, halkın altına olan düşkünlüğünün önüne geçilebileceği ümit edilmektedir.

İngiltere — Bertrand Russell, nükleer silâhlara karşı faaliyet gösteren "Yüzler Komitesi" Başkanlığından istifa etti. Pasif mukavemet yoluyla nümayişler tertipleyen Komitenin 90 yaşındaki başkanı istifa sebebi olarak, işlerinin çokluğunu göstermektedir bilindiği gibi, bir nümayişte trafik kaidelerini ihlâl ettiği için Russell bir hafta hapis yatmıştır.

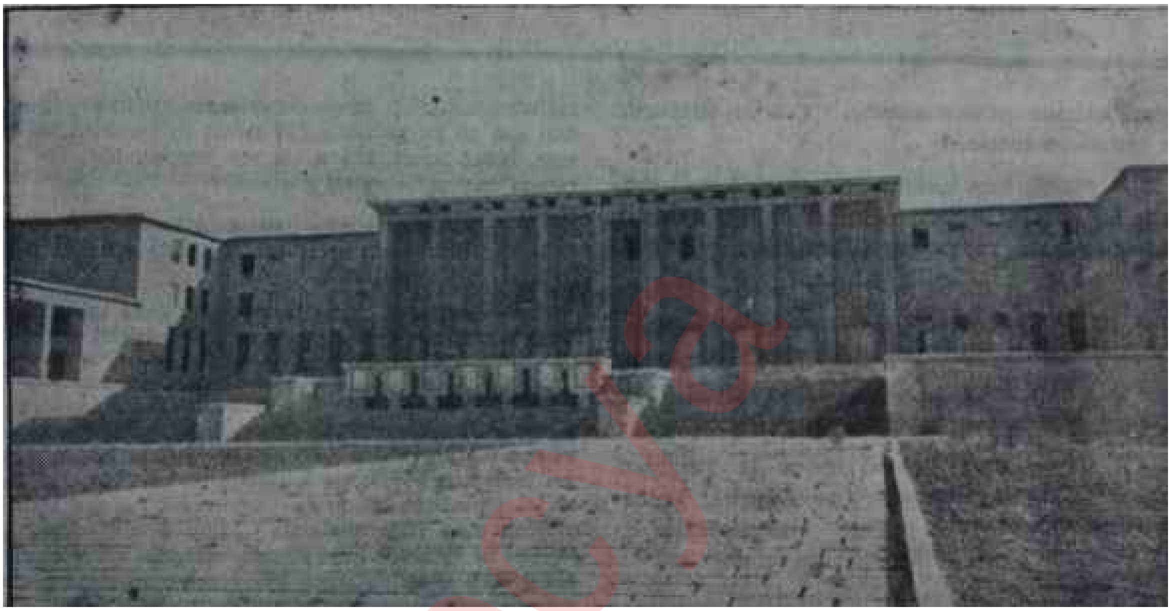
İngiltere — BBC televizyonunun eğlence programında 15 yıldan beri devam eden bir yasak bu hafta kaldırıldı. Yasak, cinsiyet,-din ve Saray mensupları hakkında herhangi bir şaka yapılmasını önlüyordu. Böylece, hürriyetlerin beşiği sayılan İngilterede tenkit hürriyetinin karşısına dikilen, engellerden, birisi daha kaldırılmış olmaktadır.

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sayı: 447 Cilt: XXVII Yıl: 9 19 Ocak 1963

YURTTA OLUP BİTENLER

T. B. M. M. binasının dış görünüşü

Bir binaya Cromwell "Kiralıktır" levhasını asmıştı!

Millet

Çalışmayan Meclîs

Son günlerde Meclis, çok kötü imtihanlar geçiriyor. Memleket bir yeni devrin, planlı bir kalkınma devrinin eşiğinde bulunduğu halde bu devrin temel taşlan olan kanunlar ya komisyonlardadır, ya umumî heyettedir. Milletvekilleri devamsızlık rekorları kırmakta birbirleriyle yarışıyorlar. Komisyonlar toplanamıyor, umumi heyet çalışamıyor.

Dış politika hakkında Genel Görüşme açılması için takrir veriliyor. Gruplar kabul ediyor, Hükümet kabul ediyor. Görüşme acılıyor. Takriri veren, ertesi gün çekip Avrupaya gidiyor. Muhalefet adına konuşanla-ın bütün derdi iç politika, af, 27 Mayıs.. Bu heyette Konsorsiyumu görüşeceksin, bu heyette füze rampalarını görüşeceksin, bu heyette Rus - Çin çekişmesinin dünya siyaseti üzerindeki tesirlerini görüşeceksin, bu heyette Kıbrıs politikasının esaslarını görüşeceksin. Hayal! Politika esnafı ve oy bezirganları buna imkan vermemişlerdir. Genel Görüşme, niçin sık Genel Görüşme açılmadığının en canlı delilini teşkil etmiştir.

Bu hafta, milletin endişeyle sorduğu sual budur: Ne olacak? Çalışmayan bir Meclisle Demokrasinin, Meclissiz Demokrasiden farkı bulunmadığını anlamak için öyle fazla keskin bir zekâya ihtiyaç yoktur. Bu bakımdan Meclisin mutlaka çalışması, kanunları çıkarması, sistemi yürütmesi ve bu mesaisi ile hem kendisinin, hem de rejimin itibarını yükseltmesi lâzımdır. Bir Meclis M Cumhurbaşkanı şikâyetçi, Başbakan şikâyetçi, Başbakan Yardımcısı şikâyetçi, Basın şikâyetçi, umumî efkâr şikâyetçi.. Şu kararı veya bu kararı alıyor diye değil, O, nihayet politikadır ve hesabı seçimde görülür. Bu günkü Meclisten şikâyet, karar almamasıdır, kanun yapmamasıdır, çalışmamasıdır,

İşin böyle yürümesine imkân olmadığına göre, bu hafta Ankarada çok kimse Anayasanın Meclisin feshi ve seçimlerin yenilenmesi ile ilgili maddesini okuyor, gözden geçiriyor, bunun işletilmesinden başka çarenin kalıp kalmadığını kendi kendine soruyordu.

Petrol

Başlayan savaş

(Kapaktaki konu)

Geçen yazın ortasında bir gün, Ankaradaki Ticaret Mahkemelerinin birinde bir adam kalktı ve inanılmaz bir serinkanlılıkla şöyle dedi;

"— Ne olacak T Rekabet olacak. Memlekette fiyatlar düşecek, herkes kendi istihsal ettiği mahsulü fazla miktar satmak için iktisat kaidelerinin icabı ne ise o tedbire başvuracak. O tedbire başvuracak ve mahsulünü satacak. Ham petrolünün istihsalinin devam imkânlarını arayacak. Bir kısmını da, belki ihraç edecek. Öyle olabilir ki Türkiye hanı

Peruda, Arjantinde...

Metin TOKER

Geçen Temmuzda, Peruda seçim yapıldı. Seçimleri A. P. R. A. diye anılan partiyle onun başkanı Haya de la Torre kazandı. A. P. R. A. ile Ordu arasında, unutulmaz bir kan dâvası vardır. 1S32 de 'apristler", Trujillo şehrinde bir subay katliamı yapmışlardır. Bu katliam üzerine Ordu çok kanlı bir intikam almış, gömleğinde tüfek taşıdığına dair kayış izi bulunan binlerce aprist kılıçtan geçirilmiştir. 1932'den bu yana A P. R. A. değişmiş, apristler değişmiş, liderler değişmiştir. 1932'den bu yana Ordu değişmiş, subaylar değişmiş, komutanlar değişmiştir. Ama iki teşekkül a~rasındaki uçurum kapanmamıştır. Nitekim muntazam fasılalarla subaylar hep birlikte 1932 Katliamını hatırlatırlar, aprist militanlar onu takip eden intikamın dehşetini hiç bir zaman unutmazlar.

Seçimlerin sonucu belli olduğunda, bunların ilânına vakit bırakmaksızın, 18 Temmuzda Orda idareye el koydu. Bunu, Ordudan bir Junta yapmadı. Ordu, müessese olarak, harekete geçti. İdare, Başkomutanın başkanlığında Kuvvet Komutanlarından teşekkül eden dört kişilik komiteye bırakıldı. Hedef, seçimleri 1965 Haziranında yenilemek ve memleketi kurulacak parlemanter iktidara bırakmaktır.. Ama, o seçimlerde de oyları A.P.R.A. ile Başkanı alırsa ne olacaktır? Peruda, cevabını kimsenin bilmediği sual budur. Muhakkak olan, Ordunun Peruda asla bir A. P. R. A. iktidarına müsaade etmeyeceğidir.

Hadise Arjantinde daha önce cereyan etti. Seçimleri, Ordu tarafından devrilmiş bulunan Peronun taraftarları kazanınca Silâhlı Kuvvetler Cumhurbaşkanı Frondizi'den bunların iptalini istedi. Frondizi rıza göstermeyince Ordu onu da devirdi ve iktidarı, kendi emrinde çalışması şartıyla Guido'ya verdi. Yeni seçimler yapıldığında gene peronistler kazanırlarsa ne olacaktır, meçhuldür. Her halde, böyle bir neticeyi geçen defa kabul etmemiş olan Ordunun bu defa "Milli İradedir" diye boyun kıracağını sanmak kolay değildir. Nitekim şimdi Ordu, Önümüzdeki günlerde seçimlere gidilmesini, fakat bunlara peronistlerin katılmasının yasak edilmesini istemektedir.

Peru ve Arjantin, iktisaden az, sosyal cepheden kâfi derecede gelişmiş milletlerin bir idare sistemi bulmak bakımından çektikleri sıkıntıyı gözler önüne sermektedir. Demokrasi diyorsun. Bir demagog çıkıyor Halin, ucuz politika ile avlıyor. Enflasyona gidiyor. Bir vurgun devri açarak her sokakta onbeş milyoner yetiştiriyor, fakat bütün ekonomik kaynakları kurutuyor. O zaman memleketin idaresi güçleşiyor. Demagog isteristemez diktaya sapıyor, hürriyetleri kısıyor. Toplum, buna tahammül edecek seviyenin üstüne çıkmış. Silâhlı Kuvvetler harekete geçiyorlar ve Diktatörü deviriyorlar.

Diktatör devriliyor. Ama, şimdi ne yapılacaktır? Ordularda derhal iki ciddi temayül beliriyor. Bir kısım subaylar "Biz idare edelim" diyorlar. Bu, deflenmemiş değildir. Netice, hiç bir yerde felâketten başka şey olmamıştır. Zira, bir defa, devlet idaresi uzaktan göründüğü kadar kolay iş değildir. Tecrübesiz subaylar, az gamanda bütün İtibarlarım yitiren hatalı tasarruflarda tutunuyorlar. Menfaat grupları, onları politikacılardan bile çabuk ve kolay avuçları içine düşürüyor. Güçlükler, zulme karşı milletin ayaklanmasını temsil ederek İktidara gelen subay - idarecileri şampiyonu oldukları hürriyetleri bir bir boğmaya mecbur ediyor. Eskisinden feci bir karanlık memleketin üzerine çöküyor. Bizzat Ordunun içinde bu başarısız subay idarecilere karşı cereyan başlıyor. Yeni juntalar kuruluyor ve kaçınılmaz "Albaylar Boğuşması" kardeş kavgalarının temeli oluyor. Milletle Ordu boğaz boğaza geliyor.

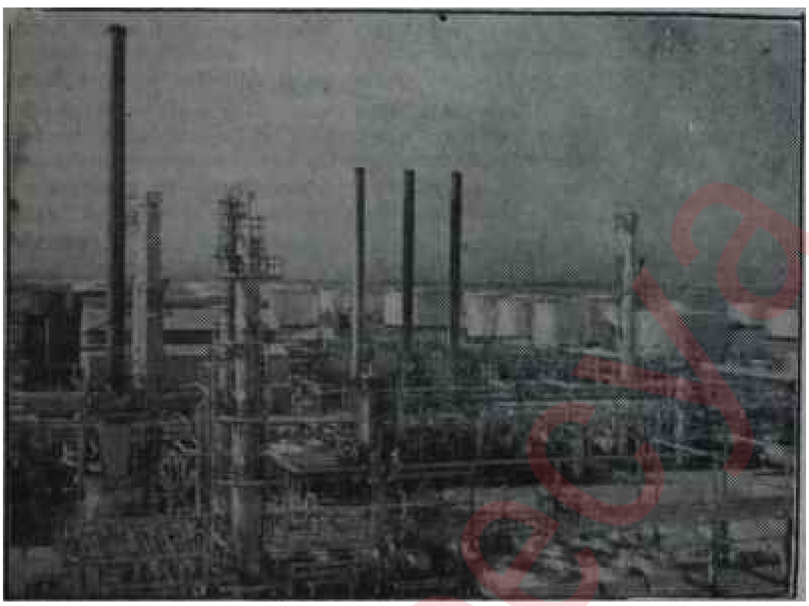
Bu denendiği içindir ki Ordularda "Biz idare edelim" tezi bir küçük ekalliyet tarafından benimseniyor geniş ve kuvvetli ekseriyetler "Bizi demokratik sistemden başkası paklamaz. Memleketin dertlerine çare bulacak bir iktidarı demokratik tarzda işbaşına getirelim. Seçimlere gidelim" fikri etrafında birleşiyorlar. Peruda, Arjantinde olan budur. Ama halk, Diktatörün devrilmesiyle yeni seçimler arasında bir şey yapılamadığı, hattâ işler daha kötüye gittiği için sandık başına çağırıldığında oyunu eski iktidar veya onun taraftarları lehine kullanıyor. Diktatör baştayken ona aleyhtar bulunanlar bile, hafıza-i beşer, hele az gelişmiş memleketlerde, gerçekten nisyanla malûl olduğundan "Ah, o ne adammış" tarzında bir siyasi inanç deformasyonundan kendilerim kurtaramıyorlar. Millî Mor 1e, arzulanandan başka şekilde tecelli ediyor.

Ortaya çıkan, bir fasit dairedir. Zaman zaman "Ordu perde arkalında kalsın, teknisyenlerden müteşekkil bir iktidar ekibi kuralım, onlar politikacıların tasallutundan masun olarak çalışsınlar bir çeşit Kurucu Meclis onları denetlesin, şartlar iyileşince seçimleri yaptıralım, o zaman halk eskinin hasretini çekmez, oyunu doğru istikamette verir" gibi bir çocuğumsu temavül askeri çevrelere hakim oluyor. Arjantindeki gibi.. Simdi Peru da aynı yola sapıyor. Temayülün çocuğumsu tarafı şudur: Perde arkasından idare olmuyor. Kuvvet gerçekte kimin elindeyse, son söz daima onun oluyor ve maskeli askeri idare maskesizden de kötü sonuç veriyor. Nitekim Arjantin böyle bir çıkmazda dır. Politikacının tasalludunun yerini üniformalının fasalludu alıyor.

petrolü bir taraftan ihraç edecektir, fakat bir başka ham petrol de bir taraftan ithal edilebilir. Bu derece liberal, geniş ölçülü bir kanunun içinde olduğumuzu hatırdan çıkarmamak lazımdır. Bu dahi olabilir. Bunun esası serbest rekabete dayanır. Müsavi şartlar içinde çalışmağa dayanır. İktisadî ve hukukî teminata dayanır. Bunu temin etmediğimiz gün, Türkiyede petrol sanayii esaslı surette zedelenir."

O gün Ankaradaki 2. Ticaret Mahkemesinin salonunda bulunanlar, bunu söyleyen zatın sıcak dolayısıyla bir buhran geçirmekte olup olmadığını endişeyle izlediler. Hayır, Türkiye Cumhuriyeti Sanayi Bakanlığının Petrol Dairesi temsilcisi hiç bir rahatsızlık alâmeti göstermiyordu. Adam Smith'e taş çıkartan liberal görüşünü, bütün melekeleri yerinde olarak savunuyordu. Türkiye, dev petrol şirketlerinin hâkimiyetleri altında tuttukları dünya piyasasına ham petrol ihraç edecekti! Hangi Lam petrolü? Fakir kuyularından pompayla çıkardığı ham petrolü! Bu petrol, Arabistan kuyularından fışkıran petrolle rekabet edecekti.. Buna mukabil, Arabistan kuyularından fışkıran ham petrol de, fışkırtıcıları ne kadar isterlerse, o miktarda Türkiyeye ithal olunacaktı.

Peki, Türkiye kendi ham petrolünü kendisi kullansa, ihtiyacının geri kalan kısmını ithal etse?. Yoo, Türkiye Cumhuriyeti Petrol Dairesinin temsilcisi bunu liberal duygularına şiddetle aykırı buluyor ve böyle bir ihtimali bertaraf etmek için elinden geleni yapıyordu.

Mersin rafinerisinden bir görünüş

"Bırakınız yapsın, bırakınız satsın"

O gün 2. Ticaret Mahkemesi önünde, Türkiye Petrolleri T. A. Ş. ile T. C. Petrol Dairesi arasındaki ihtilafta, T. C. Petrol Dairesi yabancı petrol şirketleriyle tıpatıp aynı görüşü savundu ve Türkiyenin petrol kaynaklarının hiç bir himayeye mazhar olmaması için çırpındı durdu. Buna rağmen, Petrol Komiseri durumunda bulunan Mahkeme Başkanı Dr. Osman Tolun Petrol Dâiresinin değil Türkiye Petrolleri T. A. ş. nin haklı bulunduğuna karar verdi. Bu karar, kararın verildiği 11 Eylül 1962 tarihinden beri Sanayi Bakanının masası üzerinde, bir nihai neticeye varılmak üzere Bakanın gönlünün olmasını beklemektedir.

Halbuki kararda, Türkiye Petrolleri T. A. Ş. nin Türkiye petrol kaynaklarının istikbali için elzem gördüğü Bakanlıklararası Komisyonun "1982 senesi içinde" toplanması lüzumu ifade edilmiştir.

Türkiyede petrol

"Türkiyede petrol, ilk defa olarak ciddi ölçüde 1940 yılında Ramanda bulundu. O tarihte petrol araması bir devlet teşekkülü olan Maden Tetkik Ve Arama Enstitüsü eliyle yapılıyordu. Enstitü 1951'de de Garzanda petrol buldu. Petrol çalışmaları 1954 yılına kadar bu statü içinde devam etti. 1954'te, bütün başarılı çalışmalarına rağmen M. T. A.-nın, mahdut bütçe imkânlarıyla petrol dâvasını memleket ihtiyacını karşılayacak şekilde yürütemeyceği anlaşıldı ve o tarihte 6326 sayılı Petrol Kanunu çıkarıldı. Kanun, özel teşebbüse Türkiyenin petrol kaymaklarını işletmek müsaadesini verdi. Kanunun maksadını tâyin «den 2. Madde şudur: "Bu kanunun maksadı T. C. petrol kaynaklarının hususi teşebbüs eli ve yatırımlarıyla süratle, fasılasız ve verimli bir şekilde geliştirilip kıymetlendirilmesini sağlamaktır'

Kanuna muvazi olarak, sermayeinin yüzde 92'si devlete, yüzde 6'sı millî teşekküllere ait bulunan Türkiye Petrolleri T. A. ş. de kuruldu ve M. T. A. nin elindeki Raman ve Garzan bölgeleri buna devredilerek M. T. A. nin faaliyetine o sahada m verildi.

Türkiye Petrolleri T. A. Ş. eski alışmaları daha da ileri götürdü Türkiyenin 1955 yılında 178 bin 597 ton olan ham petrol istihsali 1960 yılında yüzde 103 bir artışla 362 bin 485 tona çıktı. 1961 yılında yüzde 132 bir artışla 414 bin 271 tona ular tı. 1962 yılında yüzde 180 oir artışla varım milyon tonu buldu. Şirket 1963 istihsalini, ' yüzde 244'lük bir artışla 616 bin- ton olarak programlaştırdı. Bu arada, ham petrolün tasfiyesi için Batmanda bir rafineri inşa eden Şirket bunun kapasitesini 1956 ile 1962 arasında 330 bin tondan 600 bin ona yükseltti.

Şu anda Türkiyenin ham petrol ihtiyacı ikibuçuk milyon ton kadardır.

Rafineri kurulunca

Petrol kanunu 1957'de, 6987 numaralı kanunla değiştirildi ve yabancı şirketlerin kendi ham petrollerini Türkiyede işleyebilecekleri rafineriler kurmaları mümkün hale getirildi. O sırada bu şirketlerin bizden çok alacakları vardı ve bunu ödeyemiyorduk. Üstelik, ham petrolün Türkiyede işlenmesi de bize döviz kazandıracaktı. Dört büyük şirket Mobiloil, British Petrolium, Shell ve Caltex bir araya gelerek Mersinde 3 milyon 200 bin ton kapasiteli büyük Anadolu T. A. Ş. -ATAŞ- rafinerisini kurdular. Sonradan Caitex bunlardan ayrıldı ve Türkiye Petrolleri T. A. Ş. ile birlikte 1 milyon ton-

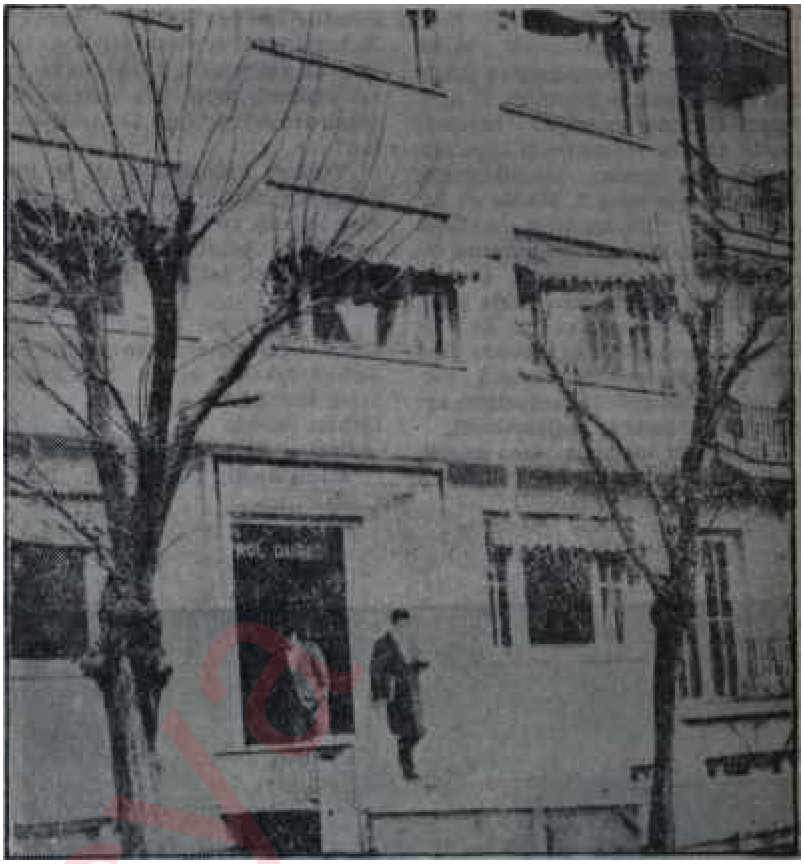
luk İstanbul Petrol Rafinerijini •İPRAŞ- kurdu.

Rafinerilerin kurulmasıyla birlikte, yabancı şirketler Türkiyedeki faaliyetlerini arttırdılar. Geniş tevzi şebekeleri kurdular. Türk petrolünü dağıtan Petrol Ofisi, ellerindeki gözle görülen ve görülmeyen korkunç imkânlar sayesinde çok geride bıraktılar. 1952 senesinde Petrol Ofis 353 bin, Mobiloil 279 bin 100, Shell 86 bin 300, British Petrolium 66 bin 300, Türk Petrol adını taşıyan ve şimdi Mobiloil ile iş yapan küçük bir şirket 45 bin 700 tonluk akaryakıt satmaktaydılar. Yani piyasanın yüzde 42,5 im Petrol Ofis beslemekteydi. Sekiz sene içinde Petrol Ofisin beslediği piyasa nisbeti yüzde 28,3 e düştü. Akaryakıt ihtiyacı 1952 de 830 bin 400 ton iken 1960'da 1 milyon 649 bin 500 tona yükselmişti. Buna rağmen Petrol Ofisin satışları ancak 467 bin 500 tona çıkabildi. Mobiloil 481 bin 200 ton oldu. Shell 224 bin 300 tona çıktı. British Petrolium 172 bin 800 (on oldu. Türk Petrol bile 142 bin 400 tona yükseldi. Petrol Ofisin piyasa kaybı son iki sene içinde de devam etti. Nisbet bugün, yüzde 24 civarındadır. Buna mukabil yabancı sirketler ilerlediler.

Bunun bir sebebi, devlet teşekkülü mahiyetindeki Petrol Ofisin bünyesindeki aksaklıklardır ve otum "basiretli bir tüccar" gibi hareket edememişidir. Simdi Emekli General İhsan Miyanoğlunun idaresindeki Petrol Ofis, klâsik devlet teşekküllerinin bütün rahatsızlıklarıyla malûldür. Ancak ikinci ve asıl önemli sebep, inanılmaz kudrete sahip petrol şirketlerinin türk piyasasına geniş ölçüde para dökmeleri,uzun vadeli yatırım yapmaları, gerektiğinde zarara çalışmayı göze alabilmeleridir. Bunların bol para harcıyarâk kurdukları büyük satış istasyonlarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Bugün, iki buçuk milyon liraya çıkmış istasyonlar vardır.

Kudretli yabancı şirketlerle Petrol Ofisin mücadele imkânı yoktur. Meselâ geçen yıl British Petrolium Orta Doğudaki kazancını Türkiyede yatırım yapmaya tahsis etmiştir. Böylece, parasını İngiltereye çektiği takdirde vereceği yüksek vergiden kurtulduğu gibi, uzun vadeli de olsa kendisine yeni kazanç Sahaları bulmaktadır. Diğer şirketler de aynı durumdadır.

Simdi Petrol Ofis Batman ve İPRAŞ'ın ürünlerini dağıtmaktadır. ATAŞın sahibi olan Mobiloil, Shell ve British Petrolium ise kendi ürünlerini satmaktadırlar. Türkiyenin bugünkü ham petrol ihtiyacı 2,5 milyon ton, sadece ATAŞ ın kapasitesi ise 3 milyon 200 bin tondur. Bu demektir ki ATAŞ, yani Mobiloil, Shell ve B. P. kendi ham petrollerini Mersine getirebilirler, orada işlerler, mükemmel tevzi teşkilâtıyla bütün Türkiyenin ihtiyacını karşılayabilirler. O takdirde Türkiye Petrolleri T. A. Ş. ne türk petrol kaynaklarını, yani kuyuları kapatmaktan başka iş kalmayacaktır.

Petrol Dairesi

Adam Smith! Ruhun şâd olsun!

Türkiye Petrolleri T. A. Ş. bu vasiyet karşısındadır ki alarm zillerini çalmak mecburiyetini duydu. Düşünmek lâzımdır ki Türkiye, 1962 yılında kendi kaynaklarından yarım milyon tonluk ham petrol ihtiyacını karşılamıştır. Mersine ham petrolün tonu" CIF olarak 16.71 dolara geldiğine göre bu, sekizbuçuk milyon dolarlık bir faydalanma demektir. 5 Yıllık Plânın sonunda, aşağı yukarı 5 milyon tonluk ham petrol ihtiyacının 2 milyon tonu kendi kaynaklarımızdan karşılanacaktır ki bu 88 milyon dolar demektir. Yabancı şirketler bu kaynaklan kurutabildikleri takdirde, Türkiyeye M* nede 33 milyon dolarlık fasla ham petrol satabileceklerdir.

Rakamların azameti, şu sırada başlamış bulunan Petrol Gerillasının hem mahiyetini, hem de silâhlarını gözler önüne sermeye yetecektir.

İhsan Mizanoğlu

Jete karşı, kağnı

"Kaynaklarımızı koruyunuz!"

'Türk petrol kaynaklarının vahim bir tehlikeyle karşıkarşıya kaldığını gören Türkiye Petrolleri T. A. S. Petrol Kanunu gereğince harekete geçti. 1957'de rafinerilerin kurulması için hu kanun düzeltildiğinde, maksadı ifade eden 2. Madde şu hali almıştır: "Bu kanunun maksadı T. C. petrol kaynaklarının hususi teşebbüs eli ve yatırımlarıyla süratle, fasılasız ve verimli bir şekilde geliştirilip kıymetlendirilmesini ve bu maksada uygun olduğu nisbette Türkiye dahilinde yabancı menşeli petrol ile yapılan petrol ameliyatının aynı surette İnkişafını sağlamaktır''

Demek ki kanunun esas gayesi, türk petrol kaynaklarının geliştirilip kıymetlendirilmesi, "bu maksada uygun olduğu nisbette" yabancı petrol ile yapılan petrol ameliyatının inkişafını sağlamaktır. Eğer, yabancı petrol ile yapılan petrol ameliyatı türk petrol kaynaklarının kurumasına yol açacak bir istikamet almışsa, buna karşı tedbir düşünmek zaruridir.

Kanun, tedbirin ne olduğunu da düşünmüştür ve bunu 24. Madde olarak metnine almıştır. Bu maddenin ikinci fıkrası şudur: "Bu kanunun tatbikatıyla ilgili bulunan vekâletlerin mümessilleri Petrol Dairesi Reisinin başkanlığında -şimdiki Başkan, İsmail Rüştü Aksalın kardeKemal Aksaldır Vekilin -Sanayi Bakanı, tâyin edeceği tarihlerde toplanarak kanunun 2. Maddesinde yazılı maksadı temin için alınması gereken tedbirleri tâyin ve tesbit ederler."

Türkiye Petrolleri T. A. Ş. türk petrol kaynakları namına "İmdat!" diye bağırdı ve Petrol Dairesi Başkanlığına başvurarak Komisyonun toplanmasını, tedbir düşünmesini istedi.

Petrol Dairesi Başkanlığı, buna lüzum olmadığı cevabını verdi! Bu, serbest rekabet işiydi. Her koyun, kendi bacağından asılacaktı.

Hakem önünde

Allahtan ki mevzuat, burada bitmemektedir. Bir şirket Petrol Dairesiyle ihtilâfa düştüğünde, Dairenin kararma karşı Bakana itiraz edebilmektedir. Bakan, adına Petrol Komiseri denilen bir hakem tâyin etmektedir ve hakem tarafları dinleyip, vesika ve delilleri inceleyerek karar vermektedir. Karar Bakana gitmektedir. Bakan, kendi seçtiği hakemin kararma uyup uymamakta serbesttir. Ancak, Bakanın tasarrufuna karşı şirket Danıştayda dâva açmak hakkına sahiptir. Kesin olan, Danıştayın kararıdır. Türkiye Petrolleri T. A. Ş., Petrol Dairesinin kararma Bakan nezdinde itiraz etti.

Bakan, Petrol Komiseri olarak Ankara 2. Ticaret Mahkemesinin Hukuk Doktoru Başkanı Osman Tolunu seçti. Taraflar, hakemin önüne dosyaları ve avukatlarıyla çıktılar. Türkiye Petrolleri T. A. 0. ni Muammer Aksoy temsil ediyordu. Petrol Dairesi temsilci olarak Başkan Yardımcısını göndermişti.

Şirket, meramım bir defa daha anlattı: Türkiyenin petrol kaynak' ları tehlikedeydi. İstiyorlardı ki Bakanlıklararası Komisyon toplansın ve durumu incelesin. Tedbir alır mı, almaz mı? Şu tedbiri mi alır, bu tedbiri mi? Bir çare bulur mu, bulmaz mı? Orası, Komisyonun bileceği işti. Ama, Komisyonun toplanmasına lüzum vardı.

Petrol Dairesi Başkanı K. Aksal

Dert çok, hemdert yok!

İhsan Topaloğlu

Petrol Dairesi, inanılmaz bir tavır takındı. Önce "Şirketin müracaatında 16 kuruşluk pul eksiktir. Onun için Komiser bu dâvaya bakamaz" dedi. O, reddedildi. Arkadan "Talebin neden ibaret bulunduğu ilk dilekçede belirtilmemiştir. Şekil bakımından eksiklik vardır" dedi. O da, reddedildi. "Yabancı şirketler de bu dâvaya, müdahil olarak da değil, ta' raf olarak girsinler" dedi. O da reddedildi. Dâvaya girişildiğinde Petrol Dairesinin tutumu nem daha hır* çınlaştı, hem de yabancı şirketlerin bir avukatı gibi delil ortaya sürme yoluna gitti. Bir ara meseleyi Devletçilik * Liberalizm tartışması ha-

line getirmek istedi, fakat gene başarı kazanamadı. Zira Türkiye Petrolleri T. A. Ş. vaziyetini açık açık tekrarladı: Sermayesi devlete ait bir şirket olarak himaye istemiyordu. Şirket olarak bir derdi yokta Kanun diyordu ki: Maksat, Türkiye Cumhuriyetinin petrol kaynaklarının geliştirilmesidir. Halbuki bugünkü şartlar altında, rafinerilere istenildiği kadar yabancı ham petrol getirilebilip onların mamulleri türk piyasasına sürüldü mü, Türkiye Cumhuriyetinin petrol kaynakları kuruyacaktı. Şirket "Önce türk ham petrolü işlensin, ihtiyacın geri kalan kısmı yabancı ham petrol işlenerek sağlansın" diyordu. Şirket, meselâ İPRAŞın da hisselerinin ekseriyetine sahipti ve bu rafinerinin mülkiyeti dokuz sene sonra tamamen Türkiye Petrollerine geçeceki Caltex aradan» çıkacaktı. Şirket, İPRAŞ ın da başka bir statüye tabi tutulmasını istemiyordu ki.. ÎPRAŞ da ancak, türk ham petrolünün karşılamadığı ihtiyaç için yabancı ham petrol işlemeliydi. Mesele, işletmecilik değil, türk petrol kaynaklarıydı. Şirketler rafinerilere pekâlâ istedikleri kadar ham petrol getirirler, ama mallarım oradan başka piyasalara ihraç edebilirlerdi. Şirketlerin kazancında, ticaretinde kimsenin gözü yoktu. Elbette ki çalışacaklar, kazanacaklar, karlarını transfer edeceklerdi, Özel teşebbüse, yabancı sermayeye bir düşmanlık bahis konusu değildi. İş, türk petrol kaynaklarının kurumamasından ibaretti.

Petrol Dairesi o zaman, bütün yılların incisi olacak kerameti savurdu: Efendim, bu serbest 'rekabetti. Türkiye Petrolleri ihracat yapmalıydı. Bir tahdit konamazdı.

Dâvaya müdahil olarak katılan yabancı şirketlerden Mobiloilin avukatı Hazım Atıf Kuyucak Petrol Da iresini sadece bir tek noktada geri bıraktı. O, Petrol Kanununun gerekçesinden bir fıkra okuyarak kanunun ancak yabancı şirketlerin rızasıyla değiştirilebileceğini, bir tahdit koymaya hiç kimsenin hakkı bulunmadığını söyledi. Mahkemede bir *an* şaşkınlık oldu. Sahiden böyle bir hüküm var mıydı? Avukat, gerekçeden parça okuyordu. Sonradan işin asası anlaşıldı: İlk tasarının bu yolda bir 136. maddesi olmuştu. Fakat kanunun Meclisteki müzakeresi sırasında böyle bir maddenin kapitülâsyon mânasına geldiği anlaşılmış ve madde Çıkarılmış, kanunlaşmamıştı. Kuyucakın okuduğu gerekçe parçası o maddeye aitti.

Fethi Çelikbaş dosyalarla
Uyusun da büyüsün, ninni!..

Ramanda petrol kuyusu
Türke hayır türkten!

Karar ve sonrası

Hâkim, kararını 31 sayfalık bîr hüküm halinde bildirdi. Türkiye Petrolleri T.A.Ş. nin "tercihan muamela görmesi" bahis konusu değildi. Ama kanunun maksadı açıktı. Ana gaye, türk petrol kaynaklarının geliştirilmesi ve kıymetlendirilmesiydi. Petrol sanayii, ikinci gayeyi teşkil ediyordu. Bu bakımdan, Şirketin Bakanlıklararası Komisyonun toplanmasını istemesi tamamiyle haklıydı. Bu Komisyonun 1962 içinde toplanması lâzımdı.

Hakemin kararı Eylül içinde Sanayi Bakanı Fethi Çalikbaşa gitti. Çelikbaştan o gün bugün, Türkiye için böylesine hayati bir konuda ne bir ses, ne bir nefes vardır. Halbuki Petrol Kanununda, bu işlerin acele işler olduğunu belli eden hükümler mevcuttur. Meselâ Danıştaya itiraz, başka işler için 90 gün zarfında yapılabilirken, Petrol konusundaki itirazlar 30 gün içinde yapılmaktadır. Buna rağmen,Bakan muameleyi uyuttu.

Komisyon toplanacak ve türk petrol kaynaklarının durumunu görüşecek midir, görüşmeyecek midir? Ba

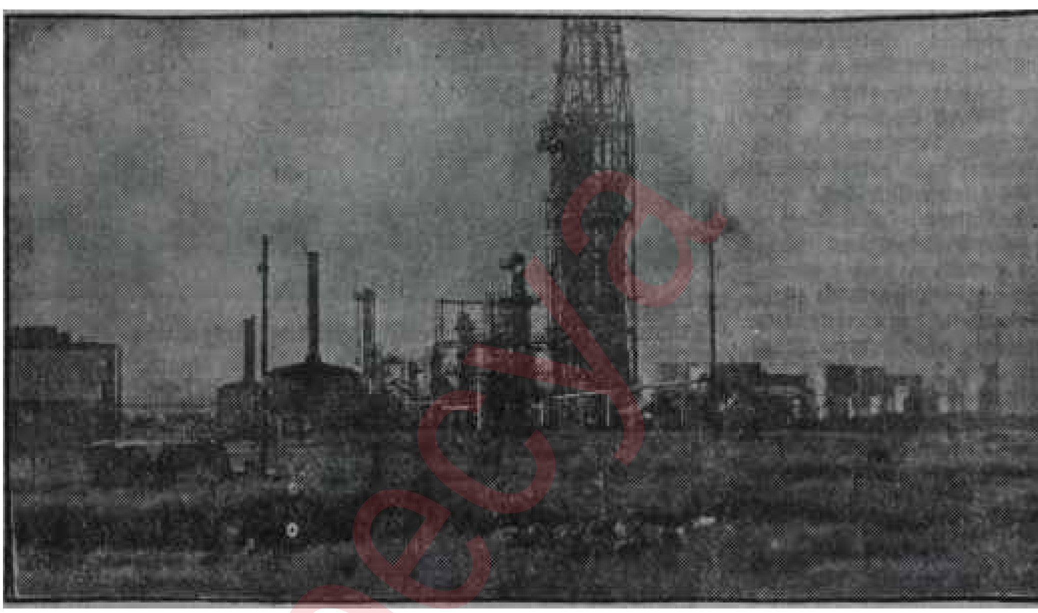
kan da, Petrol Dairesi gibi, bizzat seçtiği Petrol Komiserinin hükmüne rağmen buna lüzum görmezse Türkiye Petrolleri T.A.Ş. -Umum Müdürü İhsan Topaloğludur- Danıştaya başvuracaktır. Ama Bakan kararını bildirmemektedir ki...

Buna mukabil Bakan, gene Türkiye Petrolleri T.A.Ş. ile Petrol Dairesi arasındaki, "Depolama İşi"nden, çıkan bir ihtilâfta Petrol Komiseri olarak Dr. Osman Tolunu seçmemeği unutmadı. İhtilâf başka bir hakem tarafından Petrol Dairesinin tezi lehinde karara bağlandı. Türkiye' Petrolleri T.A.Ş. petrolünü Malatyada depolamak istemekteydi. Tahmil ve tahliye merkezinin orası olması gerektiğini söylemekteydi. Petrol Dairesi, depolama rafineri hudutları da* tı. Türkiye Petrolleri T.A.Ş. nin tevziatında kullandığı teneke ve kalaylar, kaplar üçüncü ele intikal ettiğinde gümrük resmine tâbi tutuluyor -muydu? Gümrük İdaresi, şimdiye kadar tutulmadığını söyledi. Petrol Dairesi "Bundan sonra, tutun!" dedi.

Bunlar, çekişmenin cilvelerini teşkil etti.

Temeldeki mesele

Şu anda ortada bulunan, Türkiye Cumhuriyetinin petrol koynaklarının istikbalidir. Bu kaynaklar öyle zengin, ahım şahım kaynaklar değildir. Ama ham petrol ihtiyacımızın bir kısmını karşılayacak takattedir. Petrol ihtiyacımız arttıkça Türkiye petrol şirketleri için daha enteresan bir pazar haline gelmektedir. Dünyada bir milletlerarası petrol kar- san, satsın. Biz, ham petrol ithalâtına tahdit koyamayız" demek ziyadesiyle gülünç hal almaktadır. Gümrük Duvarı demlen tedbir, her memlekette bunun için alınmıştır ve her çeşit ithalâtta bir kota usulü vardır. Devlet, yerli ve yabancı şirketler arasında, resmi ve özel teşebbüs arasmda fark gözetmemekle görevlidir. Ama Türkiye Cumhuriyetinin petrol kaynaklarının himayesi tamamile başka ve memleketin kaderiyle ilgili bir meseledir. Serbest teşebbüsün büyük şampiyonu Amerikada ham petrol ithalâtı tahditsiz midir? Asla! Türkiyedeki Petrol Savaşının bizim, kaynaklarımızı kurutmak istidadındaki gelişmesi karşısında, Bakanlıklararası bir komisyonun toplanarak çare düşünmesini istemek son dere*

Batmanda petrol rafinerisi
Milyarderler gemisinde bir züğürt

hilinde yapıldığı takdirde depolama malzemesinin gümrükten ve deponun Belediye vergilerinden muaf olacağını bildirdi, Batman Rafinerisinin tahmil ve tahliye merkezinin Batman istasyonu olması "gerektiğini söyledi, 'Türkiye Petrolleri T.A.Ş. her ne kadar Mersin Rafinerisinin tahmil ve tahliye merkezinin de rafineri hudutlan içinde değil, onun bir kaç kilometre uzağında bulunduğunu belirtti ama Petrol Komiseri Petrol Dairesinin "Bu şekilde bir yol açılırsa hem biz baş edemeyiz, her şirket aynı hakkı ister, hem de Gümrük İdaresi ve Belediyeler çok gelir kaybederler" tezini daha doğru buldu.

Bu arada Petrol Dairesi, Gümrük İdaresine bir başka "hatırlatma" yap- telinin bulunduğu artık pek az itim* senin meçhulüdür. Bu kartelin dindeki imkânlar, bırakınız bizim şirketi, "düveli muazzama"yı dize getirecek çaptadır. Nitekim mesele Birleşik Amerika Senatosunun bir tâli komisyonunda ele alındığında ortaya alâka çekici bilgiler çıkmıştır. Yaygın bir izah tarzı, petrol krallarının Shell Grupu Başkanı Sir Henry Deterding'in Malezyadaki malikânesinde tertiplediği bir av partisinde petrol bakımından dünyayı kendi aralarında taksim ettikleridir. Türkiye, görünüşe bakılırsa şimdi Mobil ile Caltex'e isabet etmiştir.

Böyle bir durumda, "Ne yapalım, serbest rekabet işi bu! Türkiye de, kendi ham petrolüne pazar Mil- ce masum ama o nisbette de hayati bir taleptir. Bunu "Devletçilik mi, liberalisin mi?" tartışması haline getirtp uyutmaya kalkışmak ve kapımızdaki ciddi tehlikeyi, hangi sebepten dolayı olursa olsun görmemeye çalışmak, başta Bakan, her alâkalı için son derece vahim sorumluluk yüklemeye müsait bir davranıştır.

Hükümet

Mavi sakalın 7 karısı

Buğünlerde İkinci Koalisyondan ciddi çatırdı seslen gelirse, hiç kimsenin şaşmaması lâzımdır. Ancak bu sesler, sadece İkinci Koalisyonun çatırdı sesleri olmayacaktır. Zira, Birinci Koalisyonun aksine, İkinci Koalisyonun partnerleri arasında cid-

di görüş farkları yoktur. Hatta, insana garip görünebilir ama, İkinci Koalisyon üç ortağın üzerinde ittifak ettikleri bir husus dolayısıyla çıkmazdadır: Çalışılamıyor!

Salı günü, niçin çalışılamadığını gözler önüne pek güzel seren bir mi sal C. K. M. P. nin küçük Meclis Grubunda cereyan etti.

O gün, yani memlekette acele olarak uğraşılması gereken bu kadar meselenin bulunduğu salı günü Bölükbaşının minyatür partisinin dışındaki dört partinin Grup toplantıları vardı. A. P. liler kendileri hakkında bir hanımın -Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Namık Yolganın eşi Feruzan Yolganın- söylediği bir sözu dert edinmişler, büyük ciddiyetle onu müzakere ediyorlardı. C. H. P. liler af işini konuşuyorlardı. Y. T. P liler Genel Başkanları Başbakan Yardımcısı Alicanın ağzından C. H P. nin kusurlarını ve Rifat Öçtenin meziyetlerini dinliyorlardı. C. K. M. P. nin gündeminde Konya milletvekili İrfan Baranın yedi maddelik bir önergesi vardı.

Genç milletvekili ortak bulundukları Hükümete verdikleri Bakanları nın -Basın Yayın ve Adalet- partiyi zaafa uğrattığı gerekçesiyle durumlarınıp ele alınmasını istiyordu. Baran, a. K. M. P. nin antidemokratik kanunların ayıklanması konusunda ilk harekete geçen parti olduğunu belirtiyor, buna karşılık bu partini! Bakanlarının, tâbir caizse, uyuduğunu ifade ediyordu. Kaldı ki Bakanlarla beraber Hükümet de atalet içindeydi ve herkes günü geçirmeyi kâr sayıyordu. Genç milletvekilinin bu konuda Grupundan bir taleb mevcuttu. C. K. M. P. Koalisyon Protokolünün dışında kalmasına"rağmen bazı acil memleket meseleleri nin Hükümete teklif halinde götü rülmesini istemeliydi. Bunun yanında Baran, Koalisyon Protokoltinünde, değişiklikler yapılmak üzere ele alınmasını istiyordu.

İncir çekirdeği

Baran, tekliflerini savunmağa ve düşüncelerini küçük grupuna iletmeğe hazırken . müzakereler birden mecra değiştirdi. Mehmet Altınsoy daha önemli bir meselenin bulunduğunu ifade etti ve bir önergesi oldu tunu söyledi.

Altınsoyun önergesi, kendi Adalet Bakanları Yörük ile C. -H. P. li Bakan Hıfzı Oğuz Bekata arasında,çıkan anlaşmazlığın müzakeresi ve bu konuda Koalisyon Ortaklanma dik* katinin çekilmesiyle ilgiliydi. Eğer G. H. P., partilerinin prestijini sarsıcı bu hareketinden kendi Bakanını "vazgeçirmezse, Koalisyondan çekimek gerekiyordu.

Küçük C. K. M. P. grupu Altınoyun teklifini pek enteresan, pek mühim, pek aktüel ve derhal ele s** tınması gereken bir konu kabul etti Baranın önergesi bir yana atılarak paçalar sıvandı ve C. K. M. P. nin prestijinin nasıl kurtulacağı müzakereye başlandı.

Bu akılla

Memlekette herkesin bildiği bir gerçek, bugünkü takımıyla A. P. nin Türkiyede iktidarı almasına asla, ama asla müsaade edilmeyeceğidir. A. P. nin bugünkü takımı istediği kadar bağırır, tepinir,kendini yerden yere atar, sağa sola saldırır. Nasıl bu takım Başgili Türkiye Cumhuriyetinin başına getirme gayretinde hezimete uğradıysa, değişik kombinezonlarla eş gayeye varma çabalan da, karşısında hep aynı mâniyi, memleketin sağlam kuvvetlerini bulacaktır.

Bu gerçek, Alicanı ve onun Y. T. P. sini memleketin sağlam kuvvetlerine güven verecek bir alternatif olmaya itiyor. Akıllıca, memleket menfaatine uygun, basiretli bir politika! Ama yolu, acaba Alicanın ve onun Y. T. P. nin bugün tuttuğa yol mudur? Buna evet diyebilmek için insanın bütün realizm duygularını yitirmiş olması lâzımdır.

Başbakan Yardımcısı, memleketin sağlam kuvvetlerinin Hükümetten çok onun Başkanına bağlı bunmasından, onu dinlemesinden Ordu ile münasebetlerin Ordu . Hükümet münasebeti yerine Ordu - İnönü münasebeti şeklinde düzenlenmesinden şikâyetçidir. Bu şikâyetlerini zaman zaman ve şuna buna ifade etmiştir de.. Alican sanıyor **ki İnönü kendisini elinden tutacak, memleketin sağlam kuvvetlerinin karşısına çıkaracak ve "Bakımı, bu çocuğu ve partisini görüyorsanuz ya... Ooo, bu çocuk çok iyi çocuktur, partisi çok iyi partidir. Haydi, ikisini de bağrınıza basın bakayım!" diyecek ve başta Ordu, memleketin bütün sağlam kuvvetler: kollarını açacaklar.**

Ne zaman?

Ayni Alican ve partisi daha bu pazar Tokatta, D. P. nin âkibetinin sebebi olarak onun başındakilerin peşin dikta arzusunu değil de, C H. P. nin oyununa gelmiş olmasını gösterdiği sırada.. Aydın Yalçın D P. yi övüp "Bugün C. H. P. içindegeniş bir solcu kütle açıkça Komünist Rusya gibi, bu milletin kırbaçla çalıştırılabileceğini iddia etinektedir" dediği sırada... Ordu Y. T. P. lilerinden birinin Basını, Basın mensuplarını kongre salonunu terke mecbur edecek derecede ha ince itham ettiği sırada.. Bir Yüksel Menderesin, rozet diye yakaya asıldığı sırada..

Demokrat oyları toplamaya çalışmak, şüphesiz ki Türk Politikasında elzemdir. Bunu yapmak istiyor diye hiç kimseyi kınamamak lâzımdır. Ama bu, Demokrat nabızlara şerbet sunularak yapılınca bir Başbakan Yardımcısı bütün varlığıyla Koalisyonun başarısına yardım edecek yerde Koalisyondaki ortağını kötüleyip Demokratlarla gözüne girmeye çalışınca memleketin sağlam kuvvetleri samimiyete, iyi niyete inanırlar mı? Onları buna inandırmaya İnönünün kudreti, tesiri yeter mi?

Alican ve partisi Demokrat oyarın mı peşinde, yoksa Demokrat militanların mı? Eğer Demokrat oyların Hükümet başarısı yoluyla değil de Demokrat militanlar marifetiyle Y. T. P. ne geleceğini sanıyorsa İsayı da, Musayı da memnun etmemeğe mahkûm bulunduğa muhakkaktır. Militanlara A. P. takımının verdiğini vermeye, Alicanın şahsiyeti hiç bir zaman yetmeyecektir. Ama üzerinde bulunduğu yol, memleketin sağlam kuvvetlerini kendisinden daima uzak tutacaktır.

Yok Alican Demokrat oyların ancak Hükümet başarısı yoluyla Y. T. P. ne geleceği gerçeğini sahiden görüyorsa, bu Hükümetin başını ve 1 numaralı kanadını kötülemenin böyle bir başarıya ne derece yardım edeceğini,"kongrelerde konuşmadan, kendi kendine derin derin düşünmelidir.

Hatipler sertti. Bir çoğu Abdülhak Kemal Yörüke çattı. Efendim, nasıl oluyor da Bekatanın kendisine yaptığı harekete bu derece hafif bir cevap veriyordu? Efendim, nasıl oluyor da partinin prestijini düşünmüyor, böyle bir hareketi sineye çeker görünüyordu?

Adalet Bakanı genç milletvekillerinin sözlerine gülümsiyerek cevap verdi. Yörük, yaşının kendisine pek çok şey kazandırmış olduğunu, şayet 25 yıl evvel olsaydı kendileri gibi düşünebileceğini, ama tecrübelerinin kendisini itidale ittiğini ve meselenin atla deve olmadığını söyledi. Söyledi ama küçük C. K. M. P. Grupunu artık tutmak mümkün değildi. Koalisyonun üçüncü kanadına mensup milletvekillerinin büyük bir

A. Kemal Yörük - H. Oğuz Bekata
Bir salıncakta iki kişi

kısmı bu konuyu şiddetle protesto ediyorlar, üstelik C. H. P. ye bir ders verilmesi gerektiğini söylüyorlardı

Öğleye doğru biten Grupta çoğunluk Mehmet Altınsoyu destekledi. Bir tebliğ yayınlanacaktı. Tebliğde, Bekata gözle görülür, elle tutulur bir şekilde Yörükten ve C. K. M. P. den af dilemezse Koalisyondan çekilineceği belirtilecekti. Grup öğleden sonra toplantıya devam edecek Ve tebliği hazırlıyacaktı.

Öğleden sonra 18 sıralarında bir araya gelen C. K..M. P. li milletvekillerinin birçoğunun öfkesinin geçmiş olduğu, "Durun yahu, nereye gidiyoruz " diye düşünmeğe bağladıkları anlaşıldı. Tebliğin kaleme alınmasını Kadircan Katlıyla Mehmet Altınsoy üzerlerine aldılar. Kaflı ve yaşlı milletvekillerinden bazıları hassasiyeti fazla aşırı buldular. Tebliğe derci istenen "Koalisyondan çekilme tehdidi"nin çıkarılmasını uygun buldular ve küçük C. K. M. P. Grupunu ikna ettiler. Tebliğ öyle hazırlandı.

Tebliğden sonra Başbakanı Yardımcısı Dinçer, Başbakan İnonüylo bu konuda konuştu ve Grupunun temayülünü hikâye etti. İnönü kendisine teminat verdi ve meselenin C. K. M. P. nin prestijini sarsmıyacak bir şekilde halledileceğini belirtti! Nitekim, çarşamba günü bu konuyla ilgilendi ve Balıkesirde Kaymakamlar Kongresinde bulunan İçişleri Bakanını Başkente acele çağırdı.

Dinçer, Grupunu tekrar toplıyarak İnönüyle yaptığı konuşmayı anlatınca hava yumuşadı. C. K. M. P. tekrar Baranın önergesine dönerek meseleleri görüşmeği denedi. Denedi ama etrafa bakanlar önerge sahibini toplantıda bulamadılar. Meclis araştırıldı. Baran bulundu. Grupa gelmesi söylendi. Genç milletvekili bir kere kırılmış, arkadaşlarına gücenmişti. Gitmedi. Bir kere daha çağrıldı. Gene gitmedi. Üçüncü çağrıya da itibar etmeyince küçük C. K. M. P. Grupu parti içi ve memleketi ilgilendiren meseleleri, bir sonraki Grup toplantısına bıraktı!

Bıkkınlık veren lâklakiyat

TV/Tecliste yer alan politikacıların sadece bu çeşit konuların üzerine e» ğilmeleri, buna mukabil ciddi faaliyeti teşvik etmek bir yana, imkânsız hale getirmeleri bu hafta, Başbakan dahil, Başkentte çok kimse tarafından önemli bir konu olarak ele alındı. Mesele Hükümet Meselesi olmak tan çıkıp bir rejim ve sistem meselesi halini almak üzeredir. Hükümeti, kabine toplantılarının dışında tenkid eden bir Başbakan Yardımcısı her halde dünyada bir bizde çıkmıştır ve Ekrem Alicandır. Alican, kendi söyledikleriyle Hükümetin çalışamamasındaki 1 numaralı sebebin kendi garip davranışları olduğunu itiraf ettiğinin farkında gözükmemektedir. Bütün işleri, herkes köstek vururken bir İsmet İnönünün yürütmesi elbette ki kabil değildir. Şu anda, bizzat İsmet İnönünün meşgul olmadığı hiç bir iş yürümemek tedir. İsmet İnönünün ise, maalesef herkes gibi günde sadece 24 saati vardır. Düşünmek lâzımdır ki İnönü gitmeyince Başbakan Yardımcıları dahi toplanmamaktadır. Bu, devletin en küçük kademesine kadar böyledir ve temel dert, Meclisin demokratik sistemi yürütmek için herkesten az gayretli olmasıdır. Sadece, sistemin platonik savunmasına sıra gelince herkes bülbül kesilmektedir. İşler, Meclisin tatilde bulunduğu yaz devresinin dışında, küçük meselelerin, alınganlıkların, her partideki Kırmızı Araba Sevdalılarının bocalamalarının ve istikbale muzaffa yatırımlarının ötesine çıkmamıştır tan başka hiç bir konuya önem verilmemiştir.

İnönünün, Koalisyon Hükümetlerini sadece demokratik "istemi işliyor göstermek için kurduğu propagandası, bu sistemin karşısında bulunanların edebiyatıdır ve aslı yoktur. Her şey göstermektedir ki İnönü sadece demokratik rejim icinde memleketin işlerine çare bulunabileceğini, Meclisin teşekkül tarzı itibariyle bunun Koalisyon Hükümetleri marifetiyle yürütüleceğini düşündüğü için bu hükümetlere Başkan olmuştur.

Ama Meclisin ve bilhassa koalisyon partilerinin kendileri bunun aksini ispata çalışırlarsa, onların bu gayretlerini önlemek elbette hiç kimsenin gücü içinde olmayacaktır.

Af

Bir yılan hikâyesi

Bu hafta Salı günü C.H.P. Grupunda Başbakan İnönü af konusunda konuşmasını yaparken, Grupta bulunan milletvekillerinin kafasından bir tek düşünce geçmekteydi.

"— Şimdilik yeni bir siyasi affa,

hele azgınlık bu haldeyken, CHP. tamamen karşıdır. Bu hususta Hükümet programında yer alan vaadler yerine getirilmiştir.."

Nitekim, Başbakan İnönü konuşmasının sonunda meseleyi C.H.P. Grupunun genel temayülüne göre bağladı. Zira Başbakan da aynı şekilde düşünüyordu.

Grup dağıldıktan sonra günlerdir konuşulan konu bir sonuca bağlanmadı. Sadece C.H.P. nin kendi arasında teşkil ettiği sekiz kişiye yeni bir vazife terettüp ediyordu. Komisyon teklifini daha genişletecek,. da* ha açık hale getirecek, hattâ tam manasıyla kesinleştirerek, meseleyi hazır hale sokacaktı.

Önümüzdeki hafta CHP. nin af meselesiyle ilgili komisyonu gene çalışacak ve Grup hu husus üzerine bir kere daha eğilmek mecburiyetin de kalacaktır. Üstelik Koalisyonu 1. derecedeki ortağı partinin iç bünyesinde af kelimesi adamakıllı can sıkıcı bir kelime olmağa başlamış isin doğrusu, bıkkınlık getirmiştir Bu his işlerin çabuk tutulmasını icap ettirmektedir»

C.H.P. af komisyonu sekiz kişiden mürekkeptir. Hüdai Oral, Zeki Kumrulu, Atalay Akan, Mustafa Uyar, Burhan Arat, Zihni Betil, Muammer Obua, Mehmet Hazer iki haftadır sürekli çalışmalar yapmakladır lar.

Haftanın başında Komisyonun C H.P. Grup İdare Kurulu odasında yapılan toplantısında meseleye tam.' men başka bir açıdan bakıldı. Üyeler bu konuda ihzari çalışmaları yapmışlar, bu arada Anayasa Mahkemesin de mevcut dosyalardan -Yassıadadan arta kalan. 140 mı da gözden geçirmişlerdi. Genel düşünce 140 dosyadan 5 - 6 tanesinin, özellikleri dolayısıyla *pek ahlâk dışı tasarruflara aittir- muhafazası, diğerlerinin kaldırılması istikametinde tecelli etti.

Meseleyi Zeki Kumrulu formüle etti. İzahları diğer üyelerce de makul karşılandı. Anlatılanlardan anlaşılıyordu ki, affın çerçevesi koalisyon protokolünün biraz dışına çıkacaktı. C.H.P. komisyonu işi kısaca şöyle formüle bağladı:

Evvelemirde, memurlarla al alakalı, fakat açıkça ahlâk dışı olmayan, yani hırsızlıkla alâkalı bulunmayan suçların affı gerekiyordu. Sonra Ali İhsan Göğüsün affa Basın Suçlarının da dahil edilmesiyle ilgili önergesinin kabulü iyi karşılanacaktı. Kaba* hatlardan ötürü işlenen suçlar -trafik suçlularının pek çoğu bunun dahiline girmektedir- affın şümulüne giriyordu. Adi suçların bir kısmı da affa mazhar olacaktı.

Yanlış Hesap

Yeni bir taktik, A. P. nin idareci takımı tarafından şu sırada tezgaha konulmuşa benziyor. Derleme heyetler oradan, buradan Kaysieriye gönderiliyor, Celâl Bayar ziyaret ettiriliyor. Bahane: Bayarın eşinin vefat etmiş olması! Ziyaretlerin şefkat ve insanlık duygularıyla değil, kaba politikayla alâkalı bulunduğunu görmek için kör olmamak kâfi. Bunların reklâmları, A. P. nin yayın organlarında çeşit çeşit, boy boy başlıklarla yapılıyor. Sanki Kayseri bir Kabe, oradakiler esir düşmüş kahramanlar. Sanılıyor ki bu hareketin neticesinde "Bu hal devam edeceğine, bari açalım hapishanenin kapılarını, adamlar gitsinler evle-" rine.." denilecek ve /"Af Operasyona" başarıyla tamamlanacak. Ondan sonra, gelsin ikinci operasyon..

Hayal!..

Hayal olduğu şuradan belli İd aynı çeşit zorlamalar, bundan öuce. sadece affı geriye itti, müşkül hale soktu, tepkiye yol açtı ve ancak Başbakanın Hükümet sözünün yerine getirilmesinde azim göstermesi sayesinde Sonbaharda gerçekleşti.

Son Havadis
Kayseri Bölge Cezaevi
hareketli bir gün yaşadı
CELÂL BAYARI
AP HEYETLERİ
ZİYARET
EDİYOR
dün muhtelif illerd
e yakın ziyaretçiyi

A. P. li gazetelerde haberler
Aç tavuğun arpa ambarı

Yassıada duruşmaları sonuna yaklaşırken aynı takımın "Asamazlar!" teranesiyle bir baskı kampanyasına girişmiş olduğu hiç kimsenin meçhulü değildir. Aklı biraz başında olanlar, memleketin şartlarını biraz bilenler, kuvvetler dengesinden biraz haberdar bulunanlar "Yapmayın, asarlar!" diye adeta yalvardılar. "Yaptığınız akıllılık değil" dediler. O tecrübenin ne netice verdiği ortadadır.

Şimdi, başta "heyetler kabul buyuran" Celâl Bayar, gene yanılıyorlar. Hesapları gene yanlış. Kuvvetler dengesinde bir değişiklik olduğunu sanıyorlar. Hata. Kayserinin kapısını açmakta zor hiç bir zaman, hiç bir işe yaramayacaktır. Zor, bu kapıyı hep kapalı tutacaktır Derleme heyetlerle bir netice almak mümkün değildir. Düzmece gösteriler tepkiyi arttırıyor, mânileri çoğaltıyor. Biraz etrafa bakmak, bunu görmeye yetecektir.

Bizden gene söylemesi!

Adam asılmayı yerden göğe hak etmiş !

Derler ki: "Şecaat arzederken, merd-i kipti sirkatin söyler»» Yahut derler ki: "Aptal dostun olacağına, akıllı düşmanın olsun, evlâdır". A.P. gazeteleri, şimdi bu sözlerin doğruluğunun delillerini veriyorlar.

Şecaat diye ortaya çıkardıkları şu: 27 Mayıs İhtilâlini C.H.P. hazırlamış, onun ortammı C.H.P. liler yaratmışlardır! 27 Mayıs İhtilâlinin darbe kısmıyla C.H.P. nin hiç bir ilgisi olmadığı, artık herkes tarafından bilinmektedir. Ama, 37 Mayısın bir gidişe karşı direnmenin neticesi bulunduğu hiç bir zaman inkâr edilmemiştir ki.. Direnenlerin başında da, C.H.P. gelmiş, mukavemeti o organize etmiş, memleketin bütün sağlam kuvvetleri onun ve onun Başkam İnönünün etrafında toplanmıştır.

Bu bakımdan, gidişe karşı mukavemetin mihrakını C.H.P. nin ve İnönünün teşkil ettiği zaten bilinen bir gerçek. Millete böyle bir gidişi ve onun neticesi olacak idareyi asla kabul etmemesini haykıranın da C.H.P. ve İnönü olduğu demeçlerle, Meclis zabıtlarıyla Tarihe geçmiş halde..

Peki, bu gidiş neymiş?. İşte, o, şimdi belki unutulmuş bulunuyordu. İnsanlar çabuk unuturlar. Üstelik, Menderesin memleketi nereye götürmek istediğinin en açık vesikası onun D.P. Grupunda yaptığı bir konuşma olduğu için bu vesika hâdise günlerinde gizli kalmış, ancak Yassıadada, diğer bir- çok deli arasında zikredilmiş, bazı kısımları okunmuştur. D.P. dostu gazeteler şecaat arzederken bu konuşmayı yayınlıyorlar. Ürpermeden okunamayacak o konuşma, Menderes hakkındaki hükmim Tarih önünde ve Millet önünde bir defa daha temize çıkması, Yassıada hâkimlerinin bu dünyada ve öteki dünyada ebedi beraat ilâmıdır.

Tarifi, 7 Nisan 1060. Adam. toplamış milletvekillerini D.P. Grupuna. Onlara çatıyor. Niçin çatıyor, bilir misiniz? Kendisine diktatör yetkilerini elleriyle getirip teslim etmekte mızmızlanıyorlar diye! Böyle bir konuşma, aklın alacağı bir konuşma değildir. Bağırıyor:

"— Arkadaşlarını kalkıyor, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununu kaldıralım diyor. Gösteri Yürüyüşleri Kanununu kaldır ne demek? Bugünkü konjonktür içinde tedbir diye tavsiye edilecek bu mudur? Bu hâdiseler karşısında sıkıştırmak mı istiyorsunuz, gevşetmek mi?"

Sonra, memlekete niçin hâkim olamadığını söylüyor:

"— Kanun yapın, kanun! Efendim, her şeyi verdik.. Ne ile? Lafla. Bugünkü kanun, senin seyahat masuniyetini-men etmek selâhiyetini veriyor mu acaba bana? Bir taraftan şiddet tedbirlerinden bahsedersin, bir taraftan Radyo Gazetesinin konuşmasını beğenmezsin. Bir sesimiz çıkıyor orada. Ona da düşmandır arkadaşım. Ben kimden cesaret alacağım? Ben radyoda konuşulanların hepsini kendi elimle yazıp haykırıyorum. Siz Meclissiniz beyler. Bugün Parti olarak buradasınız, yarim B.M.M. »siniz. Alacağınız tedbirlerin hepsinde beraberim. En İlerisinde beraberim. (...) Bunları getirin Meclise. Düşünelim. Konuşalım. Ahlâksızlar, .namussuzlar, sizi kapatıyoruz diye B.M.M. nin kararı ile kapatalım."

Milletvekillerine çatıyor, çatıyor. Niçin, Anayasaya göre C.H.P. 1/5 nisapla Meclisi topladığı zaman bu milletvekilleri ayaklanmamışlar? Niçin Antep hâdiseleri sanıkları beraat edince kendisine gelmemişler? Soruyor:

Menderes Yassıadada

. . . sir katin söyleniyor

"— Ama bana kalkıp da, bu Antep hâdiseleri ne oldu, mademki Adliye bunu yapmadı, biz bunu Meclis olarak yapacağız diye bir teşebbüs vâki oldu mu?"

Çare?

Çare: "Meclis olarak biz işe vaziyet etmeliyiz!"

Nasıl? "Söyleyeyim size: Bir defa bütün sathı vatanda Halk Partisi nasıl çalışıyor? Tesbit edelim Sonra, günlük gazetelerin neşriyatı alınır, mevcut kanunlarla karşılaştırılır. Bakılır ki Adalet kanunları tatbik etmemiştir. Ne yapalım? Sizin kudretiniz vardır. Müstakil mahkemeler B.M.M. nin verdiği selâhiyetle vazife görür. Siz onları da murakabe edersiniz!"

Nasıl? "Kalkacak diyeceksiniz ki: Gelin bakalım Cemal Yıldırım. Sen gerilla harbinden bahsedersin. Sen Semseddin Günaltay, Gösteri ve Yürüyüş Kanunu varken biz giz-- teşkilât kurarız. Şöyle yaparız, böyle yaparız diye beyanat veriyorsun. Dedin mi, gel bakalım buraya, bunun hesabını ver. Sizin kuracağınız Tahkikat Komisyonu bunları karşısına alır ve sorabilir. Sen dedin ki: Kızdırmayın beni, yapmayacağım şey yoktur! Buutta mânası nedir? Hesabını ver diyebiliriz. *YA* gelir Komisyonun huzuruna, gelir hesabını verir, gelmezse vay ona' O zamanlar kahrolur."

İşte, milletin karşısına dikildiği, İşte milletin kabul etmediği gidiş bu! Tarih, 7 Nisan 1960. O tarihten sonra, bütün telefon muhaberatı kontrol altındadır.-Konuşmalar teype alınıyor. Menderesin Komisyonu kurulmuştur. Adamlar tevkif ediyor, matbaalar basıyor, gazeteleri toptan kapatıyor. Artık her şey bu Komisyondur. Savcı o, hâkim o, avukat o, cellât o.

Menderesin konuşması, bunların hepsinin kim tarafından istendiğini, kim tarafından hazırlandığını, kim tarafından tatbikata konulduğunu gösteriyor. Menderes, dikta yolunun sonundadır.

O yolun ipte bittiğine niçin hayret etmeli? Ya nerede bitecekti? Buna şaşanlar şimdi A.P. gazetelerinin tefrika ettiklerini mutlaka okumalıdırlar. Bu. D.P. nin ve Menderesin mücrimlik ilâmıdır. Bana yayınladıkları için o gazetelere şükran borcumuz var.

İnönü diyor ki..

Komisyon bunları incelerken, bir noktada tamamen birleşti. Af, siyasî af mahiyetinde olmayacaktı. O af, sonbaharda yapılmıştı.

Bu hususlarda mutabakata varıldıktan sonra Komisyon Hükümet Başkanının fikrini öğrenmek istedi ve İnönüden çalışmalarına katılmasını talep etti. İnönü komisyonunun davetine geldi ve izahlarını dinledi. Her hususta kendileriyle beraber olduğunu belirtti ve tabiatıyla C.H.P. Grupunda meselenin bir kere daha konuşulmasının faydalı olacağını ifade etti.

Salı günü. toplanan C.H.P. Grupunda olay enine boyuna tartışıldı. İnönü fikrini söyledi. Komisyon. Grupa durumu anlattı. Bütün incelemelerini ve çalışmalarının şeklini izah etti. .Karar Grupa ait olacaktı. İnönünün istediği, komisyon üyelerinin diğer kanatlarla yapacakları temaslarda Hükümet Protokolü ile bağlı «almamalarıydı. Bu, kabul adildi. Yetki verildi.

Af konusunda önümüzdeki günlerde bir taşarı hazırlanacaktır. Bu bir Genel Af olmamasına rağmen hayli şümullü olacak, ancak siyasi suçlar için bir madde ihtiva etmiyecektir. CH.P. Grupu genel kurul müzakerelerinde de böyle bir eklemenin yapılmaması için kararlıdır. Tek başına dahi kalsa mücadele edecektir ve tabii o takdirde bu, Koalisyonun sonu olacak, kim böyle bir affı çıkarmayı kudreti dahilinde görüyorsa Hükümeti o teşkil edecek ve o Kayserinin kapılarını ardına kadar açacaktır.

İdare

Turistlere müjde..

Bu haftanın başında İçişleri Komisyonunda müzakere edilen Küçücük bir kanun teklifinin altından, kocaman meseleler çıktı. Müzakere edilip reddedilen kanun teklifi C.H.P milletvekilleri tarafından hazırlanan ve şipşirin bir kasabamızın ilçe haline getirilmesini sağlıyacak teklifti. Teklif Kastamonu milletvekilleri tarafından yapılmıştı ve Abananın tekrar -evet tekrar- ilçe olmasını talep ediyordu.

Abana, Kastamonunun Karadeniz kıyısındaki küçük, şirin bir plaj kasabasıdır. Birkaç yıl var ki Abana iç turizmin merkezlerinden biri haline gelmiştir. Yazın Başkentin sayılı kişileri tatillerini bu kasabada geçirmek için ta mevsim başından yarışa kalkarlar. Abanalılar bu avantalarını çok iyiye kullanırlar. Her geçen yıl kasabalarını büyütmeğe, . turistleri rahat ettirecek tesislerle süslemeğe çalışırlar. Üstelik bunda da muvaffak olmuşlardır. Abanada tertemiz lokantalar, oteller ve pansiyon haline getirilmiş şirin evler vardır. Belediye hizmetlerini elbirliğiyle Abanalılar kendileri yaparlar.

İşte, Abanalıların bundan ötürü bir dilekleri vardır. Kasabaları ilçe haline getirilirse devletin eli bu şirin köşeye biraz daha uzanacaktır. Ay* rica bu taleplerinde hukuken da haklıdırlar. Zira Abana geçen devrin politika anlayışıma kurbanı olmuştur. Bütün kabahatları 1953 yılından bu yana hangi seçim olursa olsun C.H.P. ye oy vermekten ibarettir. D.P. devrinin demokrasi anlayışı bu sebepten ötürü Abanayı ilçe iken köy haline getirmeğe kafi gelmiştir. Güya bu suretle intikam almışlardır. Ama Abana fikrinde ısrar etmiştir. 1954 seçimlerinde sandıklardan tek D.P. oyu çıkmamıştır. 1957 seçimlerinde durum aynıdır. 1957 den sonra Abanada V.C. tabelâsı görülmemiştir. Görülen W.C. ta* belâsından ibaret kalmıştır.

İçişleri Komisyonuna kanun teklifi getirildiğinde, Komisyonun koalisyon kanatlarının tam olmadığı görüldü. C.K.M.P. ve Y.T.P. li milletvekilleri toplantıya gelmemişlerdi. Aslına bakılırsa iki küçük parti mensupları uzun zamandır İçişleri Komisyonu toplantılarına katılmıyorlardı ve bu sebepsiz değildi.

Komisyon Başkanları seçiminde koalisyon protokoluna göre üç parti sırayla başkanlıkları paylaşmaktadır. İçişleri Komisyonu Başkanlığı da bu sıraya gör» Y.T.P. li bir milletvekiline düşmektedir. Ancak Osman Sabri Adal seçim sırasında nasılsa A.P. li milletvekillerinin oylarıyla Başkanlığa getirilmiş, işin garip tarafı komisyon sözcülüğüne de bir A.P. li milletvekili seçilmiştir! Arap saçından biraz daha karışık olan olay, büyük anlaşmazlıklara sebep olmaktadır. Zira yarın, öbürgün Hükümet tarafından bir kanun tasarım getirilse, İçişleri Komisyonu Genel Kurulda tasarıyı A.P. li milletvekiline savunduracaktır. Bu gerçekten olmıyacak birşeydir ve tatbikatta büyük mahzurlar doğurmaktadır.

Nitekim bu karışıklığın ilk kurbanı Abana kasabası oldu. Komisyon kanun teklifini A.P. illerin oylarıyla reddetti. Parlamento teamülü. teklifin Genel Kurulda da reddini icabettirmektedir. Ancak ilgililer Abanalılarin bu- haklı talebiyle alâkalanmakta gecikmediler. Başbakan İnönü Pazartesi günü Hükümetin bir tasarı hazırlıyarak Meclise sevk etmesini istedi ve bu konuda İçişleri Bakanlığına emir verdi.

Bakanlık tasarıyı önümüzdeki günlerde Meclise sevkedecektir. C.H. P. kanadı Komisyonda bu defa işi atkı tutacaktır. Koalisyonun diğer iki partisi biraz gayret sarfederse mesele kolaylıkla halledilecektir.

...davul zurna az!

Turhan Feyzioğlu Hakkında, A.P. nin talep ettiği gensoru çok eğlenceli neticeler vereceğe benziyor.

Adam Mecliste, bilhassa Gökhan tipi politikacılar yüzünden "Unutulmaz Dış Politika Genel Görüşmesi" adıyla anılacak görüşmeler sırasında demiş ki:

"— M.D.O. nun kimler olduğunu söylesem, onları da ayakta alkışlarsınız!"

Ne demek bu? İki kere iki: "Kim Hükümetin, İsmet Paşanın alehindeyse, siz onun arkasındasınız. Merak etmeyin, M.D.O. cular meydana çıkarılsın, onları da bağrınıza basarsınız"

Öyle ya, adamların büyük sevgililerinden biri İhtilâlci Türkeş, öteki 22 Şubatçı Aydemir. Halbuki jlhtilâl ağababalarına, 22 Şubat düpedüz kendilerine karşıydı. Ama Türkeşle Aydemir, sonradan düşman diye İnönüyü seçtiler ya, tabit oldular beg'lerin gözbebeği.

Şimdi, "Vay, M.D.O. yu tutuyor.." diye bütün muhalif kamp -iki ucun ikisi birden, ta*bii- Feyzioğluya yükleniyor.*

Her halde Feyzioğlu, konuşursa lâfa şöyle başlayacak,

"— Ben derim mangal tahtası onlar anlar bayram haftası.."

Ama bu anlayışla memleket idare etmek sevdasındalar. Ya ona ne demeli t

T I P

Sağlık

Sosyal âfet: Verem!

Geçen haftanın sonunda, Sağlık Bakanlığı bütçesinin karma komisyonda görüşüldüğü şurada, memleketin sağlık tablosunu çizen Bakan Azizoğlu, sözlerini şöyle bitirdi:

"— Sağlık durumumuz, tek kelimeyle, çok feci ve utandırıcıdır. Memleketimizde 1 milyona yakın veremli ve sadece Güney Doğu bölgesinde 1,5 milyon trahomlu mevcuttur. Cüzzam ise bizde, dünyanın hiç bir yerinde göremedik oranda yaygındır. Ayrıca çocuk felci tehlikeli bir hal almıştır. Bu utanç veren afetlerden cemiyetimizi korumak lâzımdır."

Sağlık Bakanının da belirttiği gibi, bugün memleketimizde 1 milyona yakın veremli mevcuttur. Buna rağmen, sağlık dâvalarımı» arasında muvaffak olmuş sayılabilecek bir konu varsa, o da tüberküloza savaştır. Gerçi bu konu memnuniyet verecek şekilde halledilmiş değildir, ama yapılan programlı çalışmalar sayesinde hastalığın eski şiddetini kaybettiği ve veremli sayısında bir azalma olduğu görülmektedir. Sağlık Bakanlığı ve Verem Savaş Derneğinin müşterek çalışmaları sonunda bu problemin en kısa zamanda ve kati surette halledileceği muhakkaktır. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için, hastalık hakkında kısaca bilgi vermekte fayda vardır.

Tüberküloz, Koch basili ismindeki bir mikrobun insan vücuduna herhangi bir yolla girip yerleşmesi ve orada çoğalması sonucu husule gelen bir hastalıktır. Mikrobun en sık oturduğu yer akciğerlerdir. Lenf guddelerinde, barsakta, periton zarında, beyin zarlarında ve deride yerleşmesi de mümkündür. Uzviyetin gıdasızlık, uykusuzluk, yorgunluk, fazla alkol alma gibi sebeplerle zayıf-düştüğü hallerde Koch basili daha kolaylıkla hastalık yapabilmektedir. Normal bünyelerde ise mikroplar daha güçlükle yerleşebilirler. Diğer taraftan, insan uzviyeti ne kadar zayıf olursa olsun, mikropla temas etmediği müddetçe tüberküloz husule gelmez. Bu husus, veremin yayılması yönünden çok önemlidir. Eğer tüberkülozlu hastalar basıl çıkartmaz hale gelinceye kadar hastahane veya sanatoryumlarda tedavi edilmezlerse, hasta, evine döndüğü zaman hastalığını yakınlarına, etrafına kolayca yayacaktır.

Tüberküloz irsi bir hastalık değildir. Bazan bir ailenin bütün fert-'lerinde görülmesinin sebebi, her ferdin ayni bozuk sosyal ve hijyenik şartların etkisi altında bulunması ve bu ortamda da tüberküloz basilinin gayet kolaylıkla yayılabilmesidir. Verem yorgunluk, iştahsızlık, halsizlik, kırıklık, hafif ateş, asabiyet ve kilo kaybı gibi şikayetlerle başlar. Bu şikayetlere eklenen kuru veya hafif balgamlı ve devamlı bir öksürük ekseriya hastanın doktora müracaatına sebep olur. Bu safhada teşhis edilen hastalığın tedavisi çok daha kolaydır. Eğer hasta tedavi edilmiyecek olursa, akciğerlerdeki hastalık ilerleyecek ve kavernlerin (yaralar) husule gelmesine sebebiyet verecektir. Bu devrede hasta kanlı balgam çıkarmağa başlar. Yalnız her çıkarılan kanlı balgamın tüberküloz sebebi ile olmadığı ve diğer bir çok akciğer hastalıklarında da

Tedavi edilen veremliler

Derdin bini bir para

bu tarzda balgam çıkarılacağı unutulmamalıdır.

Tedavi yollan

Tüberkülozun tedavisi ilâçlarla ve bazı vakalarda cerrahi müdahale ile olmaktadır. Muhtelif ilâçlar tek veya birleşik olarak kullanılır. Hangi cins ilacın daha tesirli olduğunu doktor karar vermelidir. Uzun sürecek olan bu tedavinin, iyi olduğunu zanneden tüberkülozlu tarafından yarıda bırakılması, hastalığın tekrar ortaya çıkmasına, başka bir deyimle, alevlenmesine sebebiyet verir. Hastalar muayyen zamanlarda doktorları tarafından muayene edil meli, balgam ve röntgen muayeneleri yapılmalıdır. Tüiberkülozunun kendi hususi hayatına vereceği ehemmiyet, iyileşmesine yardım eder. Kalorisi tam, vitamini bol bir gıda, istirahat ve normal uyku programı ile birlikte yapılacak ilâç tedavisi iyileşmenin süratli olmasını sağlar Hastaya hastalığı' kısaca, fakat özlü olarak izah edilmelidir. Hastanın yerlere tükürmemesini ve balgamını hususi kutularda saklayıp sonra bu kutuları imha etmesini sağlamak lâzımdır. Tıbbî müdahalelerle iyileşemeyen vakalar cerrahi yolla tedavi edilmelidir. Akciğerlerin fonksiyonları incelendikten sonra, yapılacak ameliyatla hastaların büyük bir kısmı iyileşmektedir.

• Yukarıda verilen bilgiden anlaşılacağı gibi, veremle savaşın prensip leri şu noktalarda toplanabilir: Koch basilinin uzviyete girmesine ve girecek olunsa hastalık yapmasına en gel olmak... Eğer hastalık husul' gelirse bunu erkenden teşhis etme' ve tedaviye başlamak... Nihayet, tedavi edilmiş olan hastaları tekrar topluma normal şahıs olarak iade etmek...

Kolibasili daha ziyade fakir ve gelişmemiş muhitlerde hasar vermektedir. Bir memleketin sosyo-ekonomik ve kültürel durumu ne kadar yüksek olursa, o memlekette o derece az tüberküloz vakasına rastlanmaktadır. Yapılacak ilk iş, memleketimizin bu problemini halletmeğe çalışmaktır. Her mahallede bir milyoner yerine, daha az milyoner, fakat senelik ortalama geliriyle normal bir hayat sürebilecek mütecanis bir kütle bünyemize uygundur. Bu merhaleye hangi yoldan ulaşılacağı hususu konumuzun dışındadır.

BCG aşısı

Veremle savaş konusunda tüberküloz aşısı -BCG aşısı- en önemli noktayı teşkil eder. Aşının esası,

Radyoskopi

İnceleme!

muhtelif tıbbî metodlarla kuvvetin den tamamen düşürülmüş Koch basillerini normal bir vücuda ithal ederek, bu bünyeye tüberküloza karşı muafiyet vermekten ibarettir. Bunun, eskiden zannedildiği gibi, hiç bir tehlikesi bulunmamaktadır. BCC ısısını tatbik eden memleketlerde ve rem nispeti çok azalmıştır. Memleketimizde de BCG tatbikatına başla nılmış ve çok iyi neticeler alınmış *ve* alınmaktadır. Sağlık Bakanlığı ve Verem Savaş Derneği bu konuda çok ehil uzmanlara sahip bulunmakta ve onların hazırladıkları programlar a bu dâvayı muvaffakiyetle yürütmektedirler. Memleketimizde tüberkiloz dâvasının halli için halkımı n da yardımına ihtiyaç vardık.

BCG aşısının yapılabilmesi için *O şahsın* tüberküloza karşı hassas olup olmadığı bazı deri testleri -tüberkülin testi- ile anlaşılabilir. Tüberkülin testinin negatif olduğu vakalarda aşı tatbiki lâzımdır. *Burası*sa bu, küçük çocuklarda çok önemlidir. Tüberkülin reaksiyonuna göre aşı yapılması lâzımgelen çocuklara BCG aşısa tatbik edilerek, bunlar en az beş sene tüberkülozdan korunmuş olunur. Aşı neticesi çocukta husule gelen muafiyet sayesinde, sonradan vücuda giren Koch basilleri barınamamakta ve hastalık husule getirenemektedir. Bunun için herkes çouğunda tüberkülin reaksiyonunu kontrol ettirmeli ve neticesine göre 'e aşı yaptırmalıdır. Başta da belirtildiği gibi BCG aşısının hiç bir tehlikeli komplikasyonu yoktur. Memleketimizde verem vakalarının azalmasında bu aşının rolü çok büyüktür.

Tüberküloz tespit edilmiş olan hastalar derhal tedaviye alınmalı, mikrop yayıp yaymadıkları araştırılmalı ve bu hastaların temas ha inde bulunduğu kimselerin deri testleri ve akciğer grafileri kontrol edilmelidir. Bu şahıslar icabeden tedavi süresinden sonra başıboş bırakılmamalı ve her sene muayeneye geçirilmelidir.

Tüberküloz probleminin önemli Herr noktası da rehabilitasyon meselesidir. Rehabilitasyon dendiği za--an, tedavi edilmekte veya tedavi edilmiş olan hastaların, kabiliyetlerine göre ve vücut aktivitelerinin müşaadesi nispetinde yeni bir hayata alıştırılmaları anlaşılır. Bu durum onları hem toplum, hem de kendileri için işe yarar hale getirmektedir. Halihazırda mevcut sanatoryumların bir kısmında rehabilitasyon merkez eri kurulmuştur. Ankara Keçiören Sanatoryumundaki rehabilitasyon faliyetinden sitayişle bahsedilebilinir.

Çin-Hing

Seylanlı arabulucu

Dünyanın yegâne kadın Başbakanı, geçen haftayı çok yorucu diplomatik temaslarla geçirdi. Seyhanlı Bayan Sirimavo Bandaranaike, bir önceki halta Pekinde Çu-En Lai ile yapmış olduğu görüşmelerin yorgunluğunu üzerinden atamadan, fent Delhide Başbakan Nehru ile müzakere masasına oturdu. Bayan Bandaranaike, Kolomboda toplanan tarafsız devletler konferansı tarafından, konferansta alınan kararları Hindistan ve Çin hükümet başkanlarına bildirmek ve geçen sonbaharda başlayan silâhlı çatışmaya son verecek bir anlaşma zemini hazırlamakla görevlendirilmişti. Çinin tek taraflı olarak ateş-kes kararını ilân etmesinden sonra Kolomboda toplanan Burma, Kamboçya, Seylân, Gana. Endonezya ve Birleşik Arap Cumhuriyetine mensup delegeler nihayet Çin-Hind ihtilâfını çözebilecek Mi formül üzerinde anlaşma şiardı. Bu formülü Çin ve Hind devlet adamlarına anlatma işini de -belki kadınların ikna gücüne olan itimatları dolayısıyla, belki de milletlerarası ihtilâflarla da ilgili olsa hiç bir erkeğin bir kadını kolayca reddedemiyeceğini düşündükleri için -Seylan Başbakanı Bayan Bandaranaikeye bırakmışlardı.

Kolombo kararlarının, tamamen gizli tutulmasına rağmen, esas itibariyle Çinin görüşüne uygunluğu biliniyordu. Mütâreke hattının tesbitinde fiili işgal sahalarının dikkate alınması teklif ediliyordu. Sadece Ladak bölgesinde Çinliler, eski amirin 12 mil gerisine çekilmeyi teklif ettikleri halde, Kolombedaki arabulucular hind askerlerinin yerlerinde kalmasını kabul' etmişlerdi. Nitekim, Çin hükümeti, yapılan teklifler karşısında "müsbet bir tavır" takındığını açıkladı.

Buna mukabil Hindli liderler görüşmelere büyük ümitler bağlamadılar. Nehru, "Bandaranaike ile yaptığı iki saatlik bir toplantıda, daha ziyade Çin Başbakanının Hindistanla ilgili niyetlerini anlamaya çalıştı. Nehru, taarruz sırasında elde ettikleri yerleri Çinlilerin yanına bırakmak niyetinde değildi. Zira Parlâmento ve halk efkârı, devlet adamlarını devamlı bir baskı altında tutmaktadır. Çinin lehine işleyecek herhangi bir anlaşmanın kabul edilme şansı hemen hemen mevcut değildir. Fakat temaslar, görüşmeler yoluyla bu kararsız durumu uzatmakta hindlilerin menfaati vardır. Sovyetlerin vermeyi vâdettikleri Mig u" çakları daha yeni yola çıkarılmıştır. Batılı devletlerin: yardımıyla desteklenen Hind ordusunun modern bir ordu haline gelmesi için daha çok zaman gerekmektedir.

Pandit Nehru
Dertli baş

Çu-En Lai
Kızgın damdaki kedi

İki gün süren müzakereler sonunda yayınlanan ortak bildiride, Hindistanın, Kolombo konferansı tekliflerine nihai cevabını, bu konu Hindistan parlâmentosunda görüşüldükten sonra vereceği açıklandı. Bildiride meselenin, ilk toplantıda parlamentoya getirileceği de ifade edildi. Parlâmento 21 Ocakta toplanacaktır.

Özel bir toplantıda Nehru, "Hindistanın şerefini ve kendisine saygısını ihlâl etmeyen bir barışı sağlamak için gerekli tedbirleri" almaya hazır olduklarını bildirdi. Fakat bir kaç ay Önce Çin, işgal ettiği Hindistan topraklarından çıkmayı kabul etmediği müddetçe yapılacak her an* taşmanın Hindistan için şeref kırıcı olduğunu açıklamıştı. Acaba yukarıdaki sözler, Hindistanın artık bu görüşü terkettiğini mi göstermektedir? Bu konuda çok fazla iyimser olmamak lâzımdır.Gerçi, kaybettiği toprakları geri almak için Hindistanın bir harp açması beklenemez. Fakat bu, ihtilâfın bir anlaşma ile ortadan kaldırılması demek de değildir. Bu, daha nice yıllar kongrelerde, barış konferanslarında konuşulacak bir konudur.

Togo

Kaynayan Afrika

"Birbirini takip eden ihtilâl haberlerinin sonuncusu bu hafta başında Batı Afrikadan, Togodan geldi. Ajanslar, Pazar günü, Gananın varanda kuzeyden güneye doğru bir şerit gibi uzanan bu küçük ülkede, eski subayların da katıldığı, bir askerî juntanın idareyi .ele aldığını bildirdiler. Cumhurbaşkanı Sylvanus Olympio, iltica etmek istediği Amerikan Elçiliğinin kapısında öldürüldü. İki Bakan hariç, kabinenin tamamı tevkifkif edildi. İhtilâlciler hiç bir çarpışmaya lüzum kalmadan memlekette hâkimiyeti ele geçirdiler. İhtilâl Komitesi Başkanı Emmanuel Bocovi, Lome Radyosunda yayınlanan mesajında, yeni idarenin Birleşmiş Milletler yasasına ve Togo hükümeti tarafından imzalanan bütün anlaşmalara bağlı olduğunu açıkladı.

İhtilâlin lideri, hükümet darbesinin sebebi olarak, önce, Olimpio'nun siyasi ve iktisadi alandaki keyfi idaresini öne sürdü. Eski devrin yolsuzluklarını sıraladı, gittikçe genişleyen işsizlik ve sefaletle mücadele etmek istediklerini söyledi. İkinci olarak, eski idarenin takip ettiği ayırıcı politikayı tenkid etti ve Avru-

pah azınlıkların da Afrika Birliği içinde düşünülmesi gerektiğini ileri sürdü.

Bunları, bir ihtilâli zorunlu kılan sebepler olarak görmek mümkün değildir. Bu durumda, akla, ihtilâli yapanların iktidara sahip olmak arzusuyla hareket ettikleri gelmektedir Fakat yapılan açıklamalarda bu ihtimal reddedilmektedir. Askerlerin idareyi yeni bir sivil hükümete d i -retmek niyetinde oldukları açıklanmıştır. Gerçekten de, yeni hükümeti kurmaları için yurt dışındaki siyasi liderlere başvurulmuştur. İlk olarak eski Başbakanlardan ve Togo İlerici Partisi lideri Nicolas Gruntzky'den hükümeti Kurması istenildi. Gruntzky, öldürülen Cumhurbaşkanı Olimpio'nun kayınbiraderidir ve birkaç yıldan beri Togonun komşusu Dahomey de siyasi mülteci olarak bulunmaktadır.

Gruntzky, teklife hemen müsbet bir cevap vermedi. Halkın desteğini elde edebilecek bir siyasi liderin bulunmasına çok önem veren ihtilâlciler, bunun üzerine, daha önce Hanaya iltica etmiş olan Antoine Meatchiyi bu göreve çağırdılar. Meatchi 27 yaşında, Fransada tahsil etmiş muhalefet liderlerinden birisidir. Görevi memnuniyetle kabul edeceğini bildirdi. Bu arada Gruntzky de kararını değiştirdi, hükümeti kurmak üzere Dahomeyden Togoya doğru hareket etti. İhtilâlciler, Gruntzky'nin Başbakanlığını tercih ettiler.

Arap saçı

Togo ihtilâlinde Gananın bir rolü olup olmadığı meselesi henüz aydınlanmış değildir. Fakat iki devlet arasında süregelen gergin münasebeti bu konuda bazı şüpheler yaratmaktadır. Bu gerginliğin başlangıcı 1958 yılında bağımsızlığına kavuşan İngiliz Togosunun Ganaya iltihak kararını verdiği tarihe kadar indirilebilir. Togonun fransız sömürge idaresi altında yaşıyan kısmı Ganaya iltihak etmek niyetinde değildi. Nitekim 1960 da bağımsızlığına kavuşunca bunu açıkça ilân etti. O zamandan beri iki devlet arasında bir soğuk harp cereyan etmekteydi. Ganadan kaçan Nkrumah'm muhalifleri Togoda yerleşerek faaliyetlerine devam edebiliyorlardı. Buna makabil Olympio ya karşı mücadele edenler de melce olarak Ganayı kullanıyorlardı. Bu durumdan şikâyet eden Gana, bir ay kadar önce verdiği sert bir nota ile Nkrumah'ı öldürmek isteyen Ganalı politikacıların Togoda üslenmelerine göz yumulmasını şiddetle protesto etmişti.

Şimdilik. Togo ihtilâlinde ne dereceye kadar Gananın parmağı olduğu bilinmemektedir. Fakat yeni hükümetin takip edeceği dış politika ile bu meselenin de kısa zamanda aydınlanması mümkün olacaktır.

Bu ihtilâl karşısında Batılı devletlerin tavrı pek müsbet olmadı. Eski Cumhurbaşkanı Olympio'nun Birleşik Amerika ve Fransa ile arası gayet iyi idi Bu devletler de Olimpio'yu, kendisine güvenilir bir lider olarak görüyorlardı. İngiltere ve Birleşik Amerika, ihtilâlcilerin Batı devletlerine cephe almayacaklarını açıklamalarına rağmen, Olympio'nun öldürülmesi üzerine sert tepki gösterdiler. Birleşik Amerika Dışişleri Bakanlığı, yayınladığı tebliğde hadiseden büyük üzüntü duyduklarını ve Olympio'nun A f r i k a n ı n büyük liderlerinden birisi olduğunu ifad' etti. İngiltere Dışişleri Bakanlığı ise daha ileri giderek, Cumhurbaşkanı nın öldürülmesini ''cürum" olarak ve sıflandırdı. Bu sert çıkışlar karşısında yeni idareciler bir açıklama yaparak Cumhurbaşkanının bir kaza neticesinde öldürüldüğünü, ihtilal plânında böyle bir hedef tesbit e dilmediğini söylemek sorunda kaldılar.

Kongo

Oyun bitti

U Thant'ın hazırlayarak sahneye koyduğu oyun bu hafta içindi. Salı günü büyük bir başarı ile sona erdi. Katangaya bağlı Kohwezi'de küçük bir gazeteci grupu ile- bir basın toplantısı yapan Başkan Çombe, beklenen mesut sonu bizzat açıkladı Katanga, ayırıcı politikasına son veriyor; Kongo ile birleşmek için gereken kararları alacağını ilân ediyordu. Çombe, basın toplantısına elindeki Uç sayfalık beyanatı okuyarak başladı. Sesinde hiç bir Heyecan işareti yoktu.Önce, savaşın Katanga için ne kadar pahalıya mal olduğunu anlattı. Sonra Katangadaki idarecilerle teması hiç bir zaman kaybetmediğini açıkladı. Kongonun birleştirilmesi hakkındaki kararı kabinesine mensup Bakanlarla birlikte vermişti. Bu karardan Başbakan Aloula, Genel Sekreter U Thant, İngiltere ve Belçika hükümetleri ile Fransa ve Birleşik Amerika Cumhurbaşkanları hemen haberdar edilmisti. Başkan Çombe, K a t a n g a n ı n "yabancı kuvvetler menfaatine" Kongo halkını bir felâkete sürüklememek için üzerine düşen görevi yerine getirdiğini açıklarken elindeki metni yavaş yavaş okumağa özel bir itina gösterdi. Çombenin Kongo ile birleşme konusunda aldığı kararın bir tek şartı vardı: Kendisinin, hükümeti üyelerinin ve emrinde çalışan bütün vazifelilerin, U Thant plânı gereğince, affedilmeleri...

Çombenin aldığı karar bütün dünyada geniş bir memnuniyet yarattı. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant, bu olay karşısında duyduğu büyük sevinci açıklarken, merkezî Kongo hükümeti adına Başbakan Adoula, Çombenin h a y a t ı n ı n teminat altına alındığını bildiriyordu.

Şimdiki halde, Kongo hükümetinin temsilcileri, idareyi devralmak için Katangaya gelmeye başlamışlardır.

Uzun müddettenberi süregelen Kongo buhranının çözülmesiyle Birleşmiş Milletlerin prestiji biraz daha artmıştır. Böylece, gerektiği zaman duruma ciddiyetle müdahale etme imkânına sahip bir milletlerarası organın sağlayabileceği faydalar bir defa daha anlaşılmıştır. Kazancın bu tarafı, Kongoda barışın sağlanmasından daha az önemli değildir.

İŞ ALEMİ

Ticaret

Piyasa, denilen nazenin

4 Ocak tarihli Resmi Gazetede yayınlanan dış ticaret rejimi ile ilgili yönetmelikler üzerine bütün piyasa -tâbir caizse- âdeta yumuldu. İlk İncelemelerden sonra üzerinde birle--en nokta, ihracat yönetmeliğinin neden yayınlandığı oldu. Filhakika gerek diş ticaret rejiminde, gerekse, ithalat yönetmeliğinde oldukça önemli değişiklikler yapılmış olmasına rağmen, ihracat yönetmeliğinin bir tek kelimesi bile -eski yönetmeliğin kaldırılıp yerine yenisinin geçtiğine âit madde hariç, değiştirilmemişti.

Öte yandan, gerek dış ticaret rejiminde, gerekse ithalât yönetmeliğinde getirilen yeni, hükümlerin ciddi bir inceleme' ve işlere nüfuz etme mahsulü olduğunda -piyasanın aleyhine sayılabilecek hükümler olmasına rağmen- tereddüde kapılmadılar.

Rejimin kararnamesiyle ilgili kısmında birinci 5 Yıllık (1963 - 1967) Kalkınma Plânının esasları gözönünde tutulmak suretiyle hasırlandığını belirten ibare umumiyetle iyi karşılandı.

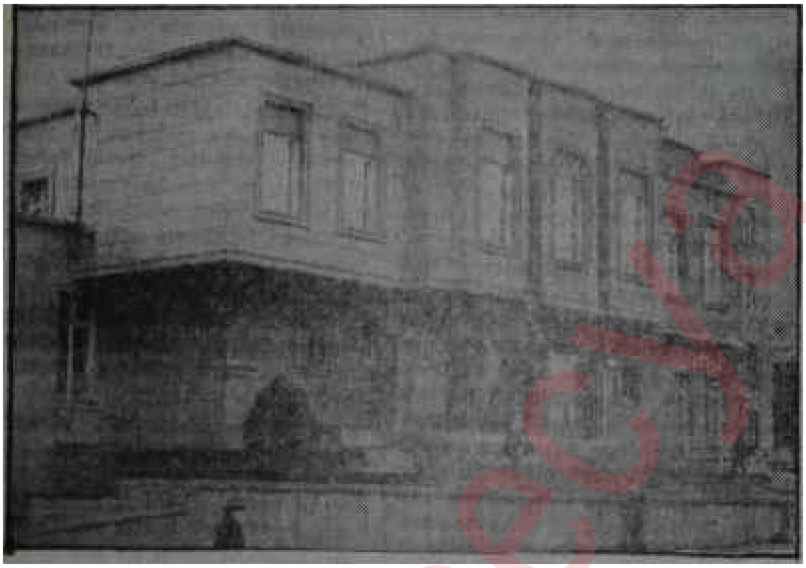
' Rejimdeki bellibaşlı değişikliklere gelince, kullanılmamış eşya yanında yenileştirilmiş eşya ithalindeki memnuiyet göze çarpmaktaydı Ayrıca, ithalâtçı vesikası almadan kendi mesleki faaliyetlerine münhasır olarak ithalat yapacak sektörler arasına turistik tesislerin eklenmesi de nazarı dikkati çekti.

Bundan başka, lisansa tabî ihraç mallarına bazı ilâveler yapılmıştı.

İthalât yönetmeliğine gelince, bunda yapılan değişiklikleri rejimdeki birkaç kelimeyle geçiştirmeye ihracat yönetmeliğinin tamamen aksine- imkân yoktur.

Yönetmelikteki ilk değişiklik 3. maddedeki İthalâtçı vesikasıyla ilgilidir. Bu maddeden anlaşılan mâna, ithalâtçı vesikalarının yeniden düzenleneceği hususudur. Nitekim bu konuda İstanbul Ticaret Odasında toplantılar yapılmağa başlanmıştır.

İkinci değişiklik 4. maddede, sanayici ve ithalâtçı tefrikiyle ilgilidir. Bundan öncek: yönetmelikte anlaşmalı memleketler için, sanayici ve ithalâtçı tefrikinin tahsisli kotadaki gibi uygulanacağı belirtilmekteydi. Bu kotada Ticaret Bakanlığının lüzumlu gördüğü anlaşmalı memleket kota listelerinde sanayici ve ithalâtçı tefriki yapacağı belirtilmekte, bu suretle önceden bir karara varmaktan kaçınılmış olmaktadır.

Ticaret Bakanlığı binası
Yönetmelik furyası

Asıl önemli değişikliği, teminat konusunda getirilen hükümler teşkil etmektedir. Buna göre, liberasyonda sanayiciler yüzde 10 evvelce hiç yatırmazlardı-, ithalâtçılar yüzde 20 -evvelce yüzde 10 du- teminat yatıracaklardır.

Teminatlar ve yüzdeler

A ncak bundan da önemli hüküm, 10. maddede teminatların Merkez Bankasına iadesiyle ilgili bulunmaktadır. Buna göre, yetkili bankalar tarafından alınan teminat, her hafta sonunda global olarak Merkez Bankasına devredilecektir.

Bir diğer hüküm, alınan teminatın her iki listede de ithalât bedeline mahsup edilememesidir. Bu suretle akreditif açmak için mal bedelinin yüzde 110'u nispetinde bir meblâğı yatırmak icabedecektir. -Sonradan, yâni kâr geldikten sonra teminat bedeli iade edilecektir tabii-

Bir diğer önemli hüküm de, eski yönetmelikteki her firmanın yapacağı müracaatların ilgili oldukları kota tutarının yüzde 20'sini tecavüz edemiyeceği hakkındaki kaydın kuvvetli hükümlerle dört tarafından bağlanmasıdır. Buna göre, her firmanın yapacağı müracaatların toplamı, ilgili kotanın yüzde 20'sini geçemiyeceği gibi, aynı ünvan altındaki merkez ve şubelerdin müracaatları toplamı da yüzde 20 nispetini aşamıyacaktır.

Anlaşmalı memleketlerden ithalât hükümlerinde fazla bir değişiklik yoktur.

Önemli bir değişiklik de, imal süresinde görülmektedir. Evvelce, bir firma imal süresi belgesi almakta, sonra memleket değişikliği isteyebilmekteydi. Yeni getirilen hükümle, İmal süresi belgelerinin ancak üzerlerinde yazılı memleket ve para sahaları için kullanılabilmesi kaabil olabilecektir.

Mal değişikliği hükümlerinde herhangi bir değişiklik yoktur. Sadece, bu husustaki müracaatlar Odalar Birliğine yapılacaktır.

Öte yandan, mücbir sebep hallerinin tatbikatından doğan ihtilâfların Bakanlıkça incelenerek nihai karara varılacağı hükmü yönetmeliğe konulmuştur.

Yeni bir madde de, ithal listelerinde yurda sokulmalarına izin verilen mallar dışında kalan eşyanın gümrük idarecilerince başka bir tarife pozisyonunda mütalâa edilse bile ithal olunamıyacağına dair- hükümdür.

Hususiyeti olan ithalât arasında, imalâtçı esnaf ve sanatkârlar ile su ürünleri müstahsillerine Ticaret Bakanlığı veya göstereceği merci tarafından tevziat yapılacağına dair eski yönetmelikteki hükme bu sefer yer verilmemiştir.

Güdümlü liberasyon mu?

Genel olarak, yönetmelikteki değişiklikleri bu şekilde özetlemek kaabildir. Fakat piyasanın gözünden kaçan bir husus, liberasyon listesinin yıllık olarak ilâh edildiğidir Bu konuda ne rejimde, ne de yönetmelikte bir madde mevcuttur. «Mevcut olmasına da lüzum yoktur ya Ancak, 4 Temmuzda çıkan liberasyon listesinde "1962 yık ikinci altı aylık" kaydı vardı. Bu seferki listenin başlığı ise "1963 yılı liberasyon listesi"dir. Bu suretle, bu seferki listenin yıllık olduğu anlaşılmaktadır Ancak, bu konuyu daha ileri vardır mamak lâzımdır. Zira, 1962 yılı 4 Ocağında yayınlanan listeye bakılacak olura, onun başlığında sadece "Liberasyon listesi" kaydı olduğu görülecektir. Bu sebeple, 4 Temmuz da yeni bir liste çıkmıyacağı kararına kati olarak* varmaya imkân yoktur.

Ancak, ilgililer liberasyon listesinin yıllık olduğunu kesinlikle beyan etmişler ve o suretle muamele yapılmasını tatbikatçılara -yanı Odalara- bildirmişlerdir.

Şimdi akla. şöyle bir sual gelmektedir: Liberasyon listesi, isminden de anlaşılacağı üzere, serbestliğin işareti olduğuna göre, ha yıllık, ha altı aylık olmuş, ne farkı var? Merkez Bankasına müracaat edip gerekli teminatı yatırınca akreditif açmak kabildir.

Halbuki bizdeki liberasyon, herşeyimizde olduğu gibi, acayip bir liberasyondur. Bir kere, birçok maddeler, ilgili mercilerin müsaadesiyle ithal edilen acayip bir liberasyon sistemine bağlıdırlar. Geri kalanlarına gelince -ki asıl bunlara libere mallar denilebilir, bunların ithali de iki çeşittir. Birisi ithalâtçılar; diğeri ise sanayiciler tarafından yapılacak it" halata uygulanabilir. İthalâtçı, bu maddelerden istediği kadar getirtebilir. Fakat sanayici, sanayici kotası ayrılmamış kotalara yani liberasyondaki mallara- ancak kendi sınai ihtiyaçları için müracaat edebilir Bu suretle, sanayici ancak kapasitesi nispetinde ihtiyacı olan maddeleri ithal edebilmektedir.

Sanayicinin ithalâtçı kanalıyla, istediği kadar mal getirtebileceği düşünülebilir. Fakat tatbikat aksine olmaktadır. Yâni ithalatçı, sanayici kanalıyla mal ithali çarelerini araştırmaktadır. Zira 9. Kotada sanayici, liberasyon için teminat yatırmamakta, ithalâtçı ise yüzde 10 yatırmaktaydı. Bu sefer de sanayici yüzde 10, ithalâtçı yüzde 20 yatıracağı için, gene ithalâtçı sanayicinin imkânlarını zorlamağa çalışacaktır

İşte bütün bu sebepler yüzünden liberasyon listesi kelime manasından anlaşılan tarife uymamakta, daha ziyade güdümlü bir liberasyon mahiyeti arzetmektedir.

Listeler ve sirkülerler

Cimdi gelelim, liberasyon listesinin yıllık veya altı aylık olmasındaki farkın önemine.. Bütün mesele, sanayiciye 'madenciler ve turistik tesisler de sanayici addolundukları için, onlara da- yapılacak tahsisin yıllık mı, yoksa altı aylık ihtiyaca göre mi teshil edileceğinden doğmak tadır. Evvelce liberasyon altı aylık ihtiyaca göre tevzi edilmekteydi. Şimdi bu tatbikatta yıllık ihtiyaç gözönünde tutulacaktır.

Rejimle birlikte yedi tane de dış ticaret işlerine dair sirküler yayınlanmıştır. Bu sirkülerlerden birincisi, yürürlükte bırakılan mevzuatı: ikincisi, tekrar ihracı veya iadesi istenilen mallar hakkında . ne şekilde muamele yapılacağını; üçüncüsü, ithal süresinin uzatılması hakkında müracaat edilecek mercileri; dördüncüsü, gümrüğe gelen mala başka bir tarife pozisyonu tatbik edileceği zaman Odalar Birliğine ne şekilde müracaat edileceğini; beşincisi, frigorifik kamyonlara ait soğutma cihaz ve tertibatının ithali şartlarınaltıncısı, münhasıran mukaveleli fabrika acentaları tarafından ithal edilecek malların ithal şekillerini; sonuncusu ise, dıştan takma motörlerle beyaz alevli lâmbaların ne şekilde ithal olunacağını göstermektedir.

Pan Am ile uçtuğunuz zaman dünyanın en tecrübeli Jet ellerindesiniz!

Pan American Jet Clipper'in kumanda aletlerini idare eden ellerin bir hususiyeti vardır — bu hususiyet tecrübedir.

Şunu bir an için düşününüz: Pan American jet pilotları, bütün diğer havayolu şirketlerinin toplamından daha fazla — bir milyon civarında — yolcuyu denizaşırı uçurmuşlardır. Her Pan American jet seferinde bu uçuş tecrübesinin üstünlüğünü bizzat müşahade edebilirsiniz.

Pan American — diğer havayolu şirketlerine nispeten — daha fazla jet servisi yapmaktadır. Dünyanın en tecrübeli havayollarını tercih etmeniz için bu da ayrı bir sebeptir.

5 kıtadaki 80 memlekete yapılan jet servisleri hakkında tamamlayıcı bilgi almak ve rezervasyon için lütfen Seyahat Acentenize veya Pan American Bürolarına müracaat ediniz:

İSTANBULDA : Hilton Oteli methali, Tel : 47 45 30 - 48 10 60
ANKARADA : Atatürk Bulvarı 63, Tel. 12 83 84 - 12 31 48 - 12 83 58
İZMİRDE : İzmir Palas Oteli, Tel.: 32 1 00

Trade Mark, Reg. U. S. Pat. Off.

PAN AM

DÜNYANIN EN TECRÜBELİ HAVAYOLLARI

S A N A T

Kültür

Teşkilât eksikliği

Yıllardır yazılıp çizilen, bir türlü de dinletilemiyen bir derdi vardır bu ülkenin; Kültür ve sanat işleri Bir elde toplayacak, yürütecek, onlara yeni bir düzen verecek bir bekanlığın, hiç değilse bir müsteşarlığının kurulması.

27 Mayıs Devriminden bu yana bu konuda çok şey söylendi, çok şev yazıldı. Son Maarif Şûrasında da bazı kararlara varıldı. Ama aradan hayli zaman geçtiği halde, tatbikat olarak ortada hâlâ bir şey yoktur.

Bugün gene bu konu üzerinde durmıya bizi sevkeden bir değil, bir çok sebepler, durumlar, vesileler var

Geçen hafta sonunda, Türk . Al • man Dosttuk Cemiyeti Küçük Tiyatroda, Ankaralılara ilk defa olarak bir alman tiyatro topluluğunun verdiği bir temsil sundu. Bir avuç seçkin sanatçının Goethe'den, Cekhov'dan verdikleri temiz, güzel örnekler üzerin de duracak değiliz. Üzerinde durmak istediğimiz, Alman Hükümetinin "Dİ-Brücke" (Köprü) adını verdiği ve dünyanın dört bucağına yolladığı bu mini mini-dört kişilik- topluluktan beklediği çok önemli hizmettir: "Yabancı ülkelerde yaşıyan almanlarla alman kültürünün dostlarına, Avrupada ve deniz aşırı kentlerde verecekleri temsiller yoluyla ulaşmak, aradaki kültür bağını sağlamlaştırmak." "Die Brücke" topluluğu bu makpatla, 1959 da Orta Amerikadan Meksikaya, 1960 da Capetowndan Kah' reye uzanan yolculuklar yapmıştır

Kendi hesabımıza o kadar uzaklara gitmekten vazgeçelim. Ama yan başımızda, eski Osmanlı İmparatorluğundan kopmuş topraklarda, komşu memleketlerde yıllardan beri ana yurttan uşak, türlü sebepler ve ihmallerle kültür, hattâ dil bağları gevşemiş yüzbinleri aşan türk azınlıkları var. Yıllardan beri onlara bu bağları pekleştirecek ne gönderebiliyoruz? Ne bir ses, ne bir nefes Uzağa gitmiyelim, millî varlığımızın bölünmez parçası saydığımız Kıbrıstaki türk topluluğunun millî kültürünü, sanatını ve dilini koruyacak, geliştirecek en tesirli vasıta olarak tiyatrodan faydalanmayı, Kıbrısta bi türk tiyatrosu kurmayı düşündü?" mü? Kıbrısta konuşulan türkçenîn ihmal edile edile ne hale gelmiş olduğunu biliyoruz.

Denilecek ki, yalnız Kıbrısta üç tiyatro açmak lâzım? İskenderunda, Karsta, Erzurumda, Rizede, Edirne de- açabildik mi?

Evet, açamadık. Neredeyse 10 yıla varacak": "Bölge tiyatroları! Bölge tiyatroları!" diye feryat edilir. Şûralarda, komisyonlarda, komitelerde nefes; gazetelerde, dergilerde mürekkep tüketilir. Netice? Uzun çalışmalar sonunda hazırlanan tasarılar dosyalarda uyur.

Yurdumuzda tiyatro, opera seyircisi artmış, Batı müziği yayılmış, bale çalışmaları gelişmiş, oüyük ilgi de görmüştür. Ama Ankaradaki, 26 yıllık, eski . kuruluşlu, bir konservatuvardan başka tam teşkilâtlı bir başka! konservatuvarımız hâlâ yoktur. İstanbulda, İzmirde, plânsız, hazırlıksız, hocasız açılmış olanlar verimli olamamaktadır. Bu konuda da yeni tasanlar düşünülmemiş hazırlanmamış, değildir. Ama oma. da dosyalarda yatmaktadır.

Gençler sanatçı olarak yetişmen için okul arar, hoca arar, kitap arar, bulamazlar. Bin güçlükle kendilerini yetiştirebilmiş olanlar, meydana atılanlar karşılarına dikilen güçlükleri yenmeye çalışırken yaratıcı, gayretlerini tüketirler. Koca İstanbulda, Ankarada Devletin, Belediyenin ödevini on para istemeden yapmıya kalkanlar çalışacak bina bulamazlar.

Bu Örnekleri daha çok uzatması mümkündür. Ama bu kadarı bile nasıl bir çıkmaz içinde bulunduğumuz göstermiye yeter. Bizi bu çıkarmadan kurtaracak nedir? Çok söyledik, ama tekrarlıyalım: Bütün - bu meseleler üzerine eğilecek, kültür kalkınmasına ayrılacak ödeneklere sahip olacak yetkili bir teşkilât. Adına ister başkanlık, ister müsteşarlık denilsin bir kültür ve sanat otoritesi.

AKİSÇİLER SİZİN İÇİN
GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

1 Kitap okudum

Adlî Pestalozzi ve Devrim.

Yazan: Alfred Rufer.

Çevirenler: İ. Hakki Tonguç, Fuat Gündüzalp, Rauf İnan.

Türü: İnceleme.

Baskı: İmece yayınları 3, İstanbul Ekin Basımevi 1962, 200 sayfa 750 kuruş.

Konu: Eğitim Dünyasının pek ünlü bir siması olan Pestalozzi memleketimizde daha ziyade adıyla bilinir. Oysa Pestalozzi 18 ciltlik bir külli yatın yazarı ve eğitim meseleleri kadar toplum meselelerine de eğilmiş bir düşünürdür. "Pestalozzi ve Devrim" adlı kitapta tarihçi Alfred Rufer, bizim Osmanlı artıklarının İhtilâl-i Kebir" dedikleri Fransız İhtilâlinde dahi fikir yapısı ile büyük rol oynamış olan Pestaiozzi'nin, eğitimciliğinin, düşünürlüğünün, ötesinde sosyal ve siyasal düşüncelerini, bunlarla ilgili çalışmalarını anlatıyor. Kitabını 1928 yılında yasmış. 1936'dan itibaren türk eğitim hayalında Pestaiozzi'nin çizdiği yoldan hamleler yapmaya çalışanlardın biri olan İsmail Hakkı Tonguç ve vefakâr yardımcıları Fuat Gündüzalp ile Rauf İnan bu kitabı 1955'de dilimize çevirmişler. Kitap, Pestalozzi konusunda dilimize yapılan en geniş çeviri, ancak 1962'nin son günlerinde İmece yayınlan arasında yayınlanabildi. Kitabında Rufer, Pestaiozzi'nin savunduğu serbestlik, eşitlik, kardeşlik prensiplerini, refah ve saadet sağlayıcı devlet anlayışını anlatmaktadır.

Beğendiğim: Kitap, adı sadece öğretmen okullarında ders diye belletilen, ama fikirleri ve heyecanı bir türlü aşılanamayan bir büyük insanın Türkiyede daha iyi tanınmasını sağlaması bakımından son derece büyük bir görev yapıyor. Pestalozzi'yi sadece bir eğitimci olarak değil, bir düşünür olarak da türk okuyucusuna tanıtmaya çalışıyor. Bu bakımdan faydalı bir çalışmanın ürünü. Yeter ki, okuyucusu bulunsun

Sonuç: "Pestalozzi ve Devrim", adına bakılıp da sadece eğitimcilerin okuması gereken bir kitap sanılmasın. Politikacılar ve aydınlar da, eğitimle ilişkileri olmasa bile, bir tarih eseri olarak kitabı okumalı ve faydalanmalıdırlar. Okunmaya, üzerinde uzun uzun durulmaya değer bir kitap.

İlhami SOYSAL

Kitaplar

Balaban: 1962 de Yenilik Basımevinde basılmış, üç bölümden ibaret bir kitap... Derleyen, Tanju Cılızoğlu. Kitabın birinci bölümünde Balabanın, daha çok kendi sanat görüşünü anlatan, oto - biyografik bir yazısı; "Basında Balaban" adlı ikinci bölümünde, Balabanın bugüne kadar açtığı sergiler hakkında çıkmış yazılar -meselâ, Sinan Korlenin, Abidin Dinonun, Haşmet Akalın, Can Yücelin, Yaşar Kemalin, Sabahattin Eyüboğlunun, Mehmet Ali Aybarın, Azra Erhatın, Fakir Baykurtun yazıları-; üçüncü bölümünde de Balabanın eserlerinin Ara Güler tarafından çekilmiş fotoğrafları yer almış. Kitabın kapağını Balaban kendisi yapmış, ilk sayfasına da şöyle yazmış: "Babamı ben damda iken vurdular. Kan gütmeden. İlk kitabımı babama adadım."

"Balaban" adlı kitap, Balabanın bütün sergileri kadar ilginç bir kitaptır.

Varlık Yıllığı 1963: Yaşar Nabi, "Varlık Yıllığı"nın dördüncüsünü de çıkardı. "Varlık Yıllığı 1963", Varlık Yayınlarının 938. kitabı. Temiz bir baskı ve zengin bir mutevayla çıkan yıllığın önsözünde Yaşar Nabi, 1962 yılını sosyal ve politik açıdan ele almış. Yıllığın "1962 de Sanat Hayatı" adlı bölümünde, önceki yıllıklarda olduğu gibi, 1962 deki şiir, hikâye, roman, tiyatro, dil, sinema, plâstik sanatlar ve musiki çalışmaları özetlenmiş. Daha sonra örnekler ve bir kaç biyografi...

"Varlık Yıllığı 1963", her kitaplıkta bulunması gereken bir eserdir.

(Varlık Yayınevi, Ankara Caddesi, İstanbul)

Yollar Boyunca: Meşhur olmaktan korkan bir yazar da, Hilmi Özgen! "Yollar Boyunca"yı okuyan kimse, tuttuğu konunun ıcığını - cıcığını çıkaran güçlü bir yazar karşısında olduğunu derhal anlıyor. Hikâyeler, yol notları ve zaman zaman çiziktirilmiş düşüncelerden ibaret "Yollar Boyunca" da her şey var: Anı, mizah, yergi, tasvir, eleştiri... Ne yok ki! Bilhassa mizah...Hilmi Özgen, her şeyden önce iyi bir mizahçı. Dil bakımından da çok başarılı. Türkçeyi bu kadar ustalıkla, tatlılıkla kullanabilen bir yazardan güçlü eserler vermesi temenni edilir. (Yenişehir, Yüksel Cad. Tugay Apt. No. 22/2 Tel. 128044 - Ankara)

Kapalı Mutluluk: Coşkun Zenginin Walt Whitman, Boris Pastemak, Ezra Pound, Stephen Spender, T.S. Eliot, Edgar Allan Poe, Claude Roy ve daha birkaç ünlü şairden çevirdiği şiirler "Kapalı Mutluluk' adı altında, Ataç Kitabevi tarafından yayınlanmıştır. Kapağım Gürol Sözenin yaptığı kitap, Ataç Kitabevinin bütün kitapları gibi itina ile hazırlanmıştır. Şiirin çevirilip çevirilemiyeceği tartışması bir yana, "Kapalı Mutluluk", dünya' şiirinden örnekler görmek isteyenler için "okunmağa değer bir kitaptır. (Ataç Kitabevi, Ankara Cad. 45, İstanbul)

Sinema

Son haftalarda Ankara Sinemaları kötü film getirmekte 'âdeta birbirleriyle yarış halindedirler. Sinema salonlarının ve diğer eğlence yerlerinin mahdut olması halkın sinemaya karca gösterdiği büyük ilgiyi körüklemektedir. Salonlar her seansta tıklım tıklım dolmakta ama Başkent seyircileri bir türlü kaliteli film seyredememektedir. Sinema sahipleri "nasıl olsa kasam doluyor" düşüncesiyle ucuza elde ettikleri birtakım düşük kaliteli kurdelâları peşpeşe oynatmaktadırlar. Bu yüzden AKİS'çiler sizin için bu hafta bir seçme yapmadılar.

TÜLİ'den Haberler

Geçenlerde bir davette bir Amerikalı ahbabı Metin Tokere, gülerek:

"— Merak etmeyin, Damat Bey Atlantiğin sadece bu tarafında yok. Bizde de var. Bizimki Birader Bey" dedi ve Time mecmuasının sen sayısını gösterdi.

Sadece bir sayıda -11 Ocak tarihini taşıyan sayı- "Amerikayı Başkan Kennedy idare ediyor, Başkan Kennedy'yi de kardeşi Bobby" edebiyatının üç iğnelemesi vardı.

1 — Bir okuyucu, Yılın Adamı olarak Papayı seçtiğinden dolayı, Time'ı tebrik ediyor: 'Tebrikler. Bobby'nin karışamadığı bir şeyin kalmış olduğunu görmek insana cesaret veriyor."

2 — Bir başka okuyucu, Castro'ya ödenen fidyei necatın amerikan halkı tarafından gönül rızasıyla ödendiğine dair Başkan Kennedy'nin iddiasına veriştiriyor: "Bu paralar, Başkanın kardeşinin gizli. fakat dayanılmaz tesiri neticesi toplandığına göre hiç de gönül rızasıyla ödenmiş sayılmaz".

3"— Mecmuanın kendisi, bu paraların toplanması hikayesini yazarken şöyle diyor: "Yaygın olarak söylenen, Başsavcı Robert Kennedy'nin bu paranın 1 milyon dolarını bilinmeyen bir ahbabına bir telefon etmek suretiyle çabucak sağladığıdır."

Sahiden de; Atlantiğin ötesinde kim sabahleyin, gömleğini giyerken bir düğmenin kopuk olduğunu görse sokağa "Vay, Birader Bey!" diye ' fırlamaktadır.

Amerikalı ahbap, yandan geçen garsonun tuttuğu tepsiden bir viski alıp Metin Tokere uzatırken ilâve etti:

"— Ama bakıyorum da, Bobby'ninkiler gibi sizin de sinirleriniz pek sağlam! Demokrasi, sağlam sinirsiz olmuyor"

Bobby Kennedy ve eşi
Amerikanın "Damat Bey"i!

Atina Elçiliğimiz Müsteşarı Reşat Temizerin, her tatilde arabasına atlayıp İstanbula gelişinde hususi bir maksat arıyanlara sempatik hariciyeci:

"— Dedikodular benim de kulağıma geliyor. Halbuki, evlenmek aklımdan bile geçmiyor. Sadece, yaşlı ailemi ziyaret için geliyorum"diyor.

Müzmin bekâr, bilhassa evli bir hanimin ümitlerini böylece suya düşürmüş oluyor!..

•

Çınar Otelinde balaylarını geçirmekte olan İpek ve Yüksel Menderes, Sirmenlerin aksine, gazetecilere, bilhassa foto muhabirlerine çok yakınlık gösteriyorlar. Amatör manken İpek Menderes, pastel rengi, birbirinden şık döpiyesleriyle göçleri kamaştırırken, kocası da eşinin tam aksine, çok spor kıyafete rağbet ediyor. Genç karı-koca otomobil gezintilerinden, limonlu çay içmekten ve gecelen dans etmekten mekten ve geceleri dans etmekten, bir de fotoğrafçılara poz vermekten -bilhassa gelin hanım- fazlasıyla hoşlanıyorlar.

Yılın kadını seçilen Yıldız Kenter evlenme dedikodularını yalanlıyor ve:

"— Ben sanatımla evliyim zaten" diyor.

Yakışıklı Müşfik Kenter ise, boşandığından beri üçüncü defadır aşık. Bu seferki evli bir sinema yıldızıymış. Aradaki yaş farkı da bir hayliymiş. "Mary Mary"nin galasında herkes Müşfikten bahsediyordu.

İstanbul sosyetesinin tam kadro ile bulunduğu galanın en şık kadım, sarı saçlarına çok yakışan leoparı ile Cemile Karacandı.

Millilerden Fenerbahçeli Lefter geçenlerde 39. yaşına bastı. Bu yaşta 19 lık bir delikanlı gibi futbol oynadığım söyleyerek doğum gününü kutlayan ve kendisine "39 yaşında hâlâ meşin top peşinde koşmanı neye borçlusun?" diye soranlara Lef-

Hayat Defterinden

YAPRAKLAR

Doğdu • Akşam gazetesi mensuplarından Doğ an Canın bir oğlu oldu. Bebeğe Ilgaz adı konuldu.

Nişanlandılar, Eski Ticaret Bakanlarından Fahrettin Ulaşın kıza ile Şadan Sadıkoğlunun oğlu nişanlandılar. Gençler ilk defa dünyaevine gireceklerdir!".

Evlendiler. -İsveç büyük Elçiliği sekreterlerinden, Başkentin tanınmış mankeni Deniz Onursal ile, yüksek makine mühendisi Mehmet Adanalı evlendiler. Deniz Onursal bundan evvel, eski Bağdat Basın ataşelerinden Naci Serez ile evliydi. Mehmet Adanalının bu, ilk evliliğidir.

Mehmet Adanalı 31, Deniz ise 2b yaşındadır.

Evlendiler. 1961 Dünya Güzeli Rosemary Frankland, Londranın Babıâlisi sayılan Fleet Street'in tanınmış gazetecisi Ben Jones ile evlendi. Rosemary Frankland 19, Ben Jones ise 32 yaşındadır. Genç çiftin bu, ilk evlilikleridir

Evlendiler • Tiyatrocu ve gazeteci Ali Oraloğlu ile "Butik Canan"ın sahibi Semai Güçlü evlendiler. Ali Oraloğlunun bu, üçüncü evliliğidir.

Beyoğlu Evlendirme Dairesinde kıyılan nikâhta tarafların şahitliğini Kemal Onar ile Evin Zorlu yapmışlardır. Semai Güçlü 21, Ali Oraloğlu ise 42 yaşındadır.

Evlendiler. Ulus gazetesi gece sekreterlerinden Cemalettin Ünlü ile Perihan Uğan evlendiler. Nikâh töreni, 16 Ocak 1962 çarşamba günü, Ankara Türkocağı salonunda yapıldı. Her ikisinin de bu, Ok evlilikleridir.

Öldü . İstanbulun tanınmış iş adamlarından müteahhit Rıza İncekara öldü. İncekara öteden beri şeker, böbrek sancısı ve albumin gibi hastalıklardan şikâyetçiydi.

ter şu cevabı verdi:

"— Bir maçta oynıyabilmem için vaktiyle idarecilerin yaşımı büyütmüş olmalarına..."

•

Tem yazarak, hem konuşarak büyük şöhret sağlayan gazeteci-spiker Halit Kıvanç altı ay için BBC'ye gidiyor. Kıvanç, Milliyetteki yazılarına Londradan devam edecek. Ama İstanbul Radyosundaki maç nakillerine pek tabii ara verecek. Arkadaşları, Kıvancın, dönüşte Mithatpaşa stadındaki maçları radyoda ingilizce anlatacağından endişe ediyorlar.

•

Ünlü bir yazar, kaybolan otomobilinin bulunması için Polise başvurmuştu. Mucizeye bakın ki, otomobilini kendisi buldu ve sevinçle binerek evinin yolunu tuttu!. Fakat, işler bundan sonra sarpa sardı: Ünlü yazar adım başında polisler tarafından durdurularak arabadan indiriliyordu. Trafik ekipleri, hırsız sandıkları adamın arabanın sahibi olduğunu öğrenince özür dilemek zorunda kalıyorlardı. Bu da komedinin üçüncü perdesi!..

•

Habeşistana tâyin edildiği için Şubatın başında Ankaradan ayrılacak olan Hindistan Büyük Elçisi Ata) ile kibar ve zarif eşi evlerinde bir veda kokteyli verdiler. Arkasında pek çok dost ve kendisini seven kimse bırakarak gidecek olan sportmen Büyük Elçinin daveti bir -Güzel Kadın Meşheri" halindeydi. Üç sarışın •Leylâ Çelikbaş, Mrs. Laitinen ve sırtı açık kan kırmızı elbise giymiş olan dilber- İle iki Uzakdoğulu -Endonezya Büyük Elçisinin eşi Mrs ' Subijakto ile Vietnam Büyük Elçisinin eşi Mrs. Lam-le-trinh- bilhaasa dikkati çekiyorlardı.

Buna rağmen büyük alâkayı, Yılın Kadını seçilmiş bulunan Ferüzan Yolga gördü. Zira o gün, A.P. Ompunda "Bayan Yolga Meselesi" görüşülmüştü. Bayan Yolganın, Meclisin çalışması için 40 - 50 A.P. milletvekilinin Meclisten atılması gerektiğini söylediği iddia olunuyordu. Pazı gazeteciler sevimli-Roma sefiremize:

"— Bir tekzip gönderin. Rakamda hata olduğunu söyleyin.." diye takıldılar.

"Vapur Düdükleri" adlı "sine- romanının yunanca ve ingilizceyi çevrildiğini söyleyen Ayhan Hünalp İstanbul gazetelerini bir bir dolaşarak meslekdaşlarına veda etti. Babıâlide iş bulamadığı için bundan sonra semaristlük yapacağını ve Kıbrıs Radyosuna program hazırlıyacağın, bildiren Ayhan Hünalp geçen senenin en ümit verici yazarı geçildiğini deeklemektedir.',

Yakınıda almanlar tarafından kurulacak olan televizyon için şimdiden dört hanımın, ihtisas mak3adil? Almanyaya gönderilmesi katileşmiş gibidir. Biri ressam, biri sanatkâr, ikişi ise sosyetede güzellikleriyle meşhur bu dört hanımın hususiyetlerinin başında fotojenik olmaları ve yabancı dil bilmeleri geliyor.

•

Eskişehirin eki bir öğretmeni tarafından keşfedilen 32 ressam, 750 tablodan müteşekkil sergilerini tatarı* bulda açtılar. Ressamların en küçüğü üç yaşında. Bilhassa oniki yaşındaki Kenan Çizerin resimleri çok alâka topladı. Çizerin Hasan Kaptanın istifade ettiği "Hârika Çocuk Kanunu" ile Parise, resim tahsiline • gönderilmesine devletçe karar verildi.

•

Suavi Sonarın Gen - Arda açtığı fotoğraf sergisinin en büyük hususiyeti, fotoğrafların, dünyanın ünlü kişilerinin fotoğrafları oluşu... Her bin milyonlarca tirajı olan Avrupa mecmuaları tarafından kapak resmi olarak kullanılan bu fotoğrafların içinde en çok alâka çekeni, Farah Diba.

Çapkınlığı ile meşhur Suavi Sonar:

"— Ah bir Elizabeth Taylor'un resmini çekebilsem!" diye hayıflanırken, sosyete hanımları da hayran hayran sergiyi gezmekte ve:

— Ah, bir Suavi Sonara resmimizi çektirtebilsek!" diye yanıp tutuşmaktalar...

TİYATRO

Lûtfi AY

Oyun: "Aceleci Kalb", 3 perde.
Yazan: John Patrick.
Çeviren: Seçkin Selvi.
Tiyatro: 6 Oyunları (Saim Alpago ve arkadaşları Elhamra).
Sahneye koyan: Saim Alpago.
Dekor: Ali Baylav.
Konu: Bir askeri hastahanede, şifasız bir hastalığn ölüme mahkûm ettiği genç bir iskoçyalı erle, ona son günlerini tatlı geçirtmeğe çalışan beş hasta ve bir hemşire arasında geçen buruk bîr insanlık komedyası.
Ovnıyanlar: Selim Naşit (Hademe), Ergun Özcan (Tank), Gürdal Onur (Digger), Erdoğan Sıcak (Kiwi), İlhan Daner (Bülbül), Ekrem Dümer (Tommy), Altan Karındaş (Margaret), Saim Alpago (Albay) Üner İlsever (Lachlen). (8 erkek, 1 kadın rolü).
Beğendiğim: Saim Alpagonun, sınırlı bir kadro il-, sınırlı imkânlar içinde çalışmak zorunda kaldığı halde, oyuna vermekte güçlük çekmediği canlı, duygulu sahne düzeni; kısacık Albay rolüne ustaca kazandırdı" ğı tesirli ifade. Ekrem Dümerin neşeli, boğazına düşkün Tommy'de canlandırdığı sevimli -ne yazık ki Ol* dukça alaturka- yüz. Üner İlseverin sade, rahat ve câzip kompozisyonu.

Beğenemedierim: İlhan Denerin, bütün gücünü mimik ifadelerinden alması gereken, o "sessiz' Bülbül rolüne eklediği lüzumsuz hareketlilik, gereksiz telâ? ve heyecan... Ergun Özcanın Yank'da, samimi gayretine rağmen, yüzeyde kalan oyunu... Altan Karındaşın, sanat mizacına hiç uygun düşmeyen, Margaret rolünün "kişi"liğini bulamamış olması...
Sonuç: • Saim Alpago, İstanbulda, sanat gücünü değerlendirebileceği ortamı, her bakımdan, henüz bulamamıştır.

"Aceleci Kalb"
Şimdi İstanbulda arıyor.

•

Oyun: "Yaz Bekârı" ("The Seven Itch."),
Yazan: George Axelrod.
Çeviren: Leylâ Erduran.
Tiyatro: Bulvar Tiyatrosu (Aksaray)'.
Sahneye koyan: M. A. H.
Dekor: Teoman Özberk.
Konu: Karısını, çocuğunu deniz kıyısına gönderip, yaz sıcağında, tek başına evde kalmış bir aile babasının uyanmıya başlıya» erkeklik içgüdülerini canlandıran bir fantezi.
Oynıyanlar : Asuman Korad (Richard Sherman), Sevim Girgin (Helen Sherman), Ece Han (Marie), Uğur Başaran (Kız), Kenan Büke (Dr. Brubaker), Sadettin Erbil (Tom Mackenzie) v.s. (S erkek, 5 kadın, 1 çocuk rolü).
Beğendiğim: Asuman Koradın şimdi çok daha rahat, yumuşak ve sevimli bir "ton" kazanmış olan kompozisyonu... Eski fiziğine yeniden kavuşmuş olan Uğur Başaranın, Küçük Sahne yıllarını hatırlatan, canlı ve sıcak oyunu...
Beğenmediğim: Devlet Tiyatrosundan özel tiyatroya geçer ve yıllardan sonra İstanbul seyircisinin karşısına tektar çıkarken, Âsumdan Koradın "Yaz Bekârı" gibi çok oynanmış, çok da görülmüş bir oyundu iyi oynadığı rollerin en iyisi olmıyan bir rolle işe başlamayı tercih etmiş ölmesi.,.
Sonuç: Saim Alpago gibi. Asuman Korad; da sanat gücünü ortaya koyabileceği şartları ve ortamı henüz aramaktadır.

"Yaz Bekârı"
Sultanlık

R A D Y O

T. R. T.

''Godot bugün de gelemiyecek''

13 Ocak 1963 Pazar günü saat 21'de Ankara Radyosunu dinleyenler, Türkiye Radyoları tarihinde ilk defa vukubulan bir olayla karşıkarşıya bulunduklarını anladılar. Mikrofonun başında T.B.M.M. nde mevcut bütün partilerin temsilcileriyle, oturumu yöneten Ecvet Güresin, Bakanlık Özel Müşaviri Altemur Kılıç ve Radyo Söz Yayınlan Şefi yer almışlardı. Konu, Radyonun tarafsızlığı bağımsızlığı idi. Parıl temsilcisi milletvekilleri 20 milyon dinleyici Önünde, bu konuyu enine boyuna, rahat rahat tartıştılar, görüşlerini açıkça belirttiler. Anayasanın 121. maddesi sarihti, Radyoların bağımsız bir âmme kurumu haline getirilmesini amirdi. Milletvekilleri, Radyonun tarafsızlık bakımından çok büyük bir mesafe aldığını teslim ettiler, hatalı buldukları hususları da, kimseyi suçlamadan, particilik yapmadan ifade ettiler!.. Sadece bu açık oturum bile Radyonun tarafsızlığa ve bagımsızlığa lâyık olduğunu ispat etmektedir.

Ankara Radyosunda açık oturum

Ümit fakirin ekmeği

Milletvekillerinin istisnasız hepsi, radyodan, radyoculara yardımcı olmayı vâdederek ayrıklı. İş, görünüşe göre, tasarıya son şeklini verip Meclise sevketmeğe kalmaktadır. Ama Türkiye Radyo * Televizyon Kurumu -T.R.T.- tasarısının yaşadığı serüveni bilenler, hiç de iyimser değillerdir. Bir müddet önce, Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığınca hazırlanıp, mütalaalarını bildirmeleri için Bakanlıklara yollanan tasarı bin türlü tenkide uğramıştır. Tenkidlerin asıl sebebi, Radyolara verilen yeni hukuk şekildir. Nitekim, Maliye Bakanlığında bu tasarıyı inceleyen ilgililer, Ana* yasanın "muhtar âmme kurumu" olarak vasıflandırdığı Radyoları ancak bir İktisadî Devlet Teşekkülü olarak düşünebilmekte ve herhangi bir istisnaî mali hükmü de kabul etmemektedirler. "Radyo mademki devlet sermayesi ile kurulmaktadır, o hal de imtiyazlı imkânlara sahip olmasıʼ söz konusu olamaz" demektedirler.

Maliye Bakanlığında yapılan toplantıda radyocular, Radyonun kendine özgü bir kurum olduğunu, statüsünün de kendine özgü olmasının hem gerektiğini, hem tabii olduğunu boş yere savundular. Talep haklı da olsa, her istisnaî hükme "hayır" demeğe kararlı çaresiz Maliyeciler karşısında dil dökmek, örnek vermek, mukayese yapmak ise yaramadı. Her iki taraf da haklıydı. Zaten güçlük de bundan ileri geliyordu.

Ancak, Maliyecilerin gözünden kaçan bir husus vardır: Radyo, geçmiş olaylar ve tasarruflar sebebiyle, siyasî vasatın içinde hassas bir mevki sahibi olmuştur. Kurucu Meclis, ilk T.R.T. tasarısını da, İktisadî Devlet Teşekkülleri statülerine benzediği, bu bakımdan ihtiyaçlara cevap verebilecek elastikiyete sahip olmadığı ve bağımsızlığı teminat altına alınmadığı için, geri çevirmiştir. Üstelik, İktisadî Devlet Teşekküllerinin reorganizasyonu için bir tasarı hazırlanmıştır. Bütün iktisadî teşekküllerin bu yeni bünyeye ve hükümlere intibak etmesi şart olacaktır. Ancak, bu tasarı henüz kanunlaşmış değildir. Halbuki Radyoların en geç 24 Ekim 1963 günü Anayasa gereğince muhtar hale getirilmesi gerekmektedir. Kısacası, açık oturuma kalan milletvekillerinin, Radyonun fetlerini yakından görmüş, anlamış 'malarına rağmen, tasarı henüz», kırtasiyeci memurların elinden kurtulmuş değildir. Bu yüzden de radyocular Samuel Beokett'in ünlü oyununa bir türlü gelmeyen M. Godot gibi, bir türlü kanunlaşamayan tasarıları "M. Godot" adını taktılar.

Tasarının esasları

Hazırlanan tasarıya göre, Türkiye Radyo Televizyon T.R.T.- Kurumunu yedi kişilik bir yönetim kurulu yönetecektir. Yönetim kurulu, Milli Eğitim Bakanlığından, Gazete - iler Cemiyet ve Sendikalarından Üniversiteden, Danıştaydan ve bu teşkilâtlar gibi diğer bazı müştakil ve tarafsız hüviyet taşıyan teşekküllerden seçilerek yollanacak partisiz, tecrübeli kimselerden teşekkül edecektir. Genel Müdür, yönetim kurulunca seçilecektir. Ayrıca, genel ve özel konular için danışma kurulları kurulması da şart koşulmuştur. Kurum, basiretli bir tüccar gibi hareket ederek çeşitli ortaklıklar kurabilecek, teşebbüslerde bulunabilecek; elemanlarına, serbest piyasanın seviyesi de gözönüne alınarak, ücret takdir edebilecektir. Hesaplar Yüksek Murakabe Heyetince denetlenecektir. Bu tasarı ile, tecavüze uğrayan veya hakkında yanlış malûmat verilen kimselere Radyoda cevap ve tekzip hakkı tanınmakta; partilere, zaman zaman, muayyen bir süre için, vatandaşa hitap edebilme imkânı da sağlanmaktadır. Meclis Saati, tasarıya göre, Meclis Başkanlığınca hazırlattırılacak ve T.R.T.'nin surumluluğu ol" madan yayınlanacaktır.

Ankara Radyosu
Bekleyen derviş....

Gerçekler

Bu tasarı, bir İktisadi Devlet Teşekkülü statüsüne uydurulursa, ortaya şöyle Ur durum çıkacaktır: Bir İktisadî Devlet Teşekkülü, ancak beş yönetici ile serbest mukavele imzalayabilecektir. Radyolar ise, serbest piyasada yüksek ücret alan usta sanatçıları uzmanları Radyo bünyesi içine alabilmek için "beş mukavele" imkanıyla tekrar sımsıkı bağlanmaktan korkmaktadırlar. Zira bugün bile Ankara Radyosunda mukavele ile çalışan 6 uzman vardır. Bütün Türkiye için yalnız "beş talihli", Radyoların bugün içinde bulundukları eleman darlığını ne karşılayabilir, ne de giderebilir. Bir gazete muhabirinin işe başlar başlamaz 1200 lira ücret aldığı bir memlekette, bir yazı işleri müdüründen bin kere daha ağır ve çetin sorumluluklar taşıyacak olan Haber Şubesi Müdürü, herhalde 700 liraya çalışmayacak, çalışmaya razı olan da herhalde yalnız hata yapacaktır. Bugün sanatçılara, prodüktörlere, redaktörlere, metin yazarlarına ödenen ücret gülünçtür. Piyasa. Radyodaki bir elemanı kolayca çekip alabilmektedir. Bugün Türkiyenin her tarafından dinlenen, en az bir Türk Radyosunun mevcudiyetini sağlayacak radyo şebekesi henüz kurulmuş değildir. Hiç bir radyocu, 500 - 1200 lira arasında alabileceği bir ücret karşılığı Vana, Karsa gitmek istememektedir. Röportaj için herhangi Ur şehre yollanan bir radyocu. ancak 16 lira gündelik alabilmektedir. Yemeyi, içmeyi, oteli, falanı filânı, herşeyi bu 16 lira ile karşılamak zorunda kalmakta, bir araba tutabilmek için ya valiye dil dökmesi, ya devletten daha zengin olduğunu ispat için kendi cebinden para ödemesi gerekmektedir.

Radyo muhabirliği gazete muhabirliğinden farklıdır. Tek malzemesi sesdir. Bir şehirden ses toplamak için, herşey bir yana, bir arabaya binebilmek kaçınılmaz bir ihtiyaçtır Ankara Radyosu. Haberler Merkezini kurduğu zaman, Merkezin telefon ihtiyacı ancak Söz Yayınlan şefliği ile müracaatla telefonları alınarak karşılanabilmiştir, Saat 20'den 02'ye kadar 6 saat gece mesaisi yapan, üç bülten ve üç kısa haber hazırlayan bir redaktör brüt 15 TL. sı ücret ala bilmektedir. Suna Kan gibi milletlerarası bir değer, Radyoda bir konser verdiği takdirde, 185 liradan fazla ücret alması imkânsızdır. Daha acısı, memleketimizdeki büyük bir günlük gazetenin redaksiyon masrafı yıllık 5 milyonla 10 milyon lira arasında değişirken, Türkiye Radyolarının hepsinin birden yıllık redaksiyon tahsisatı, sadece 1 milyondur. Sabaha karşı 03'de Amerikaya yapılan yayın için haberler bültenini tercüme eden ve o saatte okuyan mütercim - spikerin bülten başına alabileceği ücret de 15 liradır.

Radyo, bu yıl aldığı 3 bin liralık demirbaş tahsisatını plâk için mi. yoksa elektrik süpürgesi için mi harcamasının, daha elzem olduğuna. bir türlü karar verememiş, sonra süpürge alınmıştır. Ankara Radyosunun diskoteğinde hâlâ 400 adet hafif müzik plâğı bulunduğunu bilmeyen kalmamıştır.

Çocuk Saatinde görevli amatör ruhlu sanatçılar, iki saatlik prova ve bir saatlik yayın için sadece brüt 20 lira ile yetinmek sorundadırlar. Aynı kişiler şimdi de haftada iki saat tekâmül kurslarına katılmağa zorlanmaktadır. İşin garibi, hiç biri de şikâyetçi değildir. Radyoyu seviyorlar. Bu, bir maliyeci görüşüyle daha da gariptir.

Her şeyin bir sonu var

Radyolarda hemen herkes,' müracaat memurundan müdürüne kadar kaç yıldır böyle bir kanunu bekle inekle avunmaktadırlar. M. Godot gelecekse, elleri dolu gelmelidir, aklı başında gelmelidir. Gelince de, çözüm yolu bekleyen ne varsa, hepsini çözmeli, ya da çözüm yolunu göstermelidir. Radyoların insan tahammülünü aşan zahmetine hep bu kanunun çıkması ümidiyle katlanılmıştır. Radyo müdürünün, program müdürünün, müzik yayınları şefinin, söz yayınları şefinin, haber merkezi şefinin, rejisörün,, dinleyici tarafından tutulan falan programın prodüktörünün, filân spikerin. Radyodan aldıkları ücretin dışarda üç mislini, hattâ beş mislini kazanmaları tabiidir. Üstelik; bu ücreti kazanmaları -için: Radyoda sarfettikleri emeğin yarısı, hattâ dörtte biri yeter de, artar bile.; Çalışanların çoğu, Radyoya duydukları sevginin suiistimal edildiğine inanmağa başlamışlardır. Bugün, bir efaktörün ölmesiyle şaşkına, dönen, onun yerine adam bulmak için çırpınan Radyolar, acaba yarın, beklenen kanun çıkmadığı, dayanılan direkler "illallah" deyip kaçtıkları zaman ne yapacaktır? Eski Radyo memurları-, nın dillerine pelesenk ettikleri bir söz vardır: "Herkes gitse, Radyo yine yürür, gider'" Radyo elbette ki yürür. Diskotekte mevcut alaturka bandlar yayına sokulur ve birçok dinleyiciden, alaturka yayın arttığı için tebrik telgrafı bile alınır! Ama, XX. yüzyılın Batılı radyoları ve Ortaçağın şartları içinde yaşayan Türkiyenin ihtiyaçları karşısında, bu tutumda bir Radyo ne ifade eder, ne işe yarar? Böyle bir Radyo, yıllık tahsisat olarak aldığı 11 milyona değer mi? "Bizim Radyo"nun memlekette ne kadar değer varsa kemirdeği, Güneyin ve Güney-Dogu halkının pek çoğunun -açık söylemek gerekirse- kürtçe ve adapça yayınları dinlediği, aydınların yabancı istasyonların düşmesini çevirdiği yurdumuzda, bu davaya bir maliyeci gözü ve kalbi ile sırt çevirmek hüzün verici, bedbaht edici bir durumdur.

J A L E C A N D A N

OKUYUCULARIYLA KONUŞUYOR

Memleketimizde, Okul - Aile - Öğrenci işbirliğinin iyi ayarlanmadığı inancındayız. İlk olarak, Okul - Aile Birliklerini ele alalım: Bunlar yılda bir kere, bir genel kurul toplantısı yapıp, yönetim kurullarını seçerler. Yönetim kurulları ise genel kurulları yılda bir defa bile toplamazlar. Bu konuda en iyi çalışan yönetim kurullarının yaptıkları şey, arada bir velilere genel çocuk psikolojisi ve pedagoji hakkında bilgi veren yazılar göndermek, yılda bir veya iki kere de okulda veliler için faydalı konferanslar tertiplemektir. Yerinde olanakla beraber, bu faaliyetlerin aile ile okulun çocuk hakkında işbirliği yapmasını Bağlıyacak yeterli faaliyetler olmadığı açıktır. Üstelik, bunu da yapan Okul - Aile Birlikleri parmakla sayılacak kadar azdır.

İkinci şikayetimiz, birçok okullarda görülen yıllık öğretmen - aile karşılaşmasıdır. Yılda iki defa veliler okula davet edilirler. Öğretmenler, kuyruğa giren ailelere çocukların ders notlarını okur, kanaatlerini pek sathi, pek basit bir şekilde, birkaç kelime ile bildirirler. Başka türlü de yapmalarına imkân yoktur. Çünkü arkadaki buyruk insanı çabuk harekete mecbur etmektedir. Bu durumda, iyi not alan öğrenci velilerinin gururları biraz okşanmış olur, ötekiler biraz üzülür, fakat çocuklarının meselelerine hiçbir şekilde yaklaşamadan, başka bir öğretmenin önündeki kuyruğa girerler. Biz ancak, ailelerle iyi bir işbirliği kuran okulların, çocuklara yardım edip, onların başarı şanslarını arttırabileceklerini zannediyoruz. Yoksa, bu gibi münasebetler sembolik olmaktan, gösteriş olmaktan ileriye gidemiyor. Şikâyetimiz ilkokulları içine almamaktadır. Çünkü ilkokullarda öğretmen • aile münasebetleri daha iyi ayarlanmaktadır.

Rezan D., Nilüfer S., Melâhat O., Gaye B., Hamide Y.

Bu imzalara hemen benimkini de katmanızı rica ederim, sevgili okuyucularım. Konuyu, değerli Milli Eğitimcilerimizden sayın Rauf İnana götürdüm ve kendisine danıştım. Inan, Okul - Aile Birlikleri hakkındaki çalışmalarına ve tecrübelerine dayanarak, şu cevapları verdi:

"1 — Okul . Aile Birlikleri kâfi değildir. Bunların yanında Sınıf - Aile Birliklerine önemle ihtiyaç vardır. Çünkü, Okul - Aile Birlikleri daha çok genel konuları ele alırlar. Bu yüzden çok soyut kalırlar. Sınıf • Aile Birlikleri ise, çocukları daha küçük ve yakın bir çevrede tetkik ederler ve çok daha faydalı olurlar Veli, çocuklarının bulunduğa sınıfların meselelerine, haliyle, daha yakındır, daha çok ilgi duyar, banlar hakkında daha çok bilgisi vardır ve sınıfın bütün çocuk velileri ile kolaylıkla irtibat kurulur.

2 — Yıllık öğretmen - veli karşılaşması, not öğrenme toplantıları tamamiyle faydasız, lüzumsuzdur. Her öğretmenin, haftada bir gün, bi"-iki saatini velilerle konuşmaya ayırması meseleyi kökünden halleder. Veli gelir zamanında çocuğun durumuna öğrenir, öğretmenle işbirliği kurar ve çocuğa ders bakımından da, eğitim bakımından da faydalı olar. Yani bu toplantılar her hafta yapılmalıdır. Bu suretle kuyruğa girmeye lüzum kalmaz. Her hafta birkaç veli gelir, öğretmen bunlarla rahat konuşma fırsatını elde eder. Böylece öğretmenin de ödevi kolaylaşmış olur. Çünkü bu konuşmalarda öğretmen daha birçok şeyler öğrenecek.' başarısız çocukların neden başarısız olduklarını yakından tetkik imkânını bulacaktır.

Bandan başka, öğretmen, önemli bulduğu bazı durumlar karşısında velileri okula davet edip, onlarla özel olarak konuşmalıdır. Derslerde başarı, birçok duygusal ve ailevi sebeplerle de yakından ilgilidir. Öğretmenin ödevi yalnızca çocuğa not vermek değil, onu tanımaya çalışmak, onun başarı sağlamasına yardımcı olmaktır. Ama tabii, ailelerin de bunu istemesi, öğretmende kendilerine bir yardımcı görmeleri şarttır.

Kızımdan başka kimsem yok. Onu babasız olarak, geceyi gündüze katıp çalışarak, elişi işleyerek büyüttüm. Yüksek tahsil ' yapmasını, benim gibi birgün yalnız kalırsa iğne ile kuyu kazma durumuna düşmemesini istedim. Fakat kızım ortaokulu zor bitirdi. Şimdi lise l'de. Okulu terketmek, bir müesseseye terzi olarak, yardımcı olarak girmek istiyor. Müessese sağlam, iyi bir müessesedir. Kızım dikişe çok istidatlıdır. Hem çizer, hem diker. Fakat benim hayallerim kırıldı. İzin vermek istemedim. Bu sebeple okula da gitmez oldu. Ne yapacağımı bilemiyorum...

Nimet Şahin * *İzmir*

Bana, çocuklarını iki dirhem bir çekirdek giydirip, misafirliğe götüren, bir kenarda oturmalarını dileyen anneleri hatırlattınız, sevgili okuyucum. Çocuğunuza her zaman tam istediğiniz kalıbı veremezsiniz. Fakat ona sorumluluk aşılamışısınız. Okuldan boşuboşnna çıkmak islemiyor, sevdiği bir işte çalışacak ve belki de birgün bu sahada parlayıp mutlu olacak. Tabii, liseyi bilemesi çok iyi olurdu. Bu, muhakkak ki üzülünecek bir olaydır. Ama, ortaokulu zorla bitirdiğini söylüyorsunuz, şimdiden okula gitmediğim kabul ediyorsunuz. Anlaşılan, kızınızın okumaya karşı allerjisi var. Bana mukabil, el-işlerini seviyor. Onun için, bahsettiğiniz müesseseye girmesine bence mâni olmayın. Fakat, ayni zamanda onun, bu sahada bir okulda gelişmesini sağlıyacak imkânlar arayın. Müessese ile o şekilde anlaşsın. Sanat okuluna da devam etsin, desenini, bu sahadaki kabiliyetini geliştirsin. Kendisini buna ikna edin. Yüksek tahsil merakınızı da anutun. Mesele, çocuğu, sevdiği işte en iyisini yapabilecek şekilde yetiştirmektir. Bizim fazlaca istediğimiz şey, ona bedbaht edebilir. Gayeniz herhalde onun mutluluğudur.

Çok yakınımız olan bir karı-koca bundan bir süre önce ayrılılar. Sevdiğimiz ve güvendiğimiz bu kimselerin, boşanma dâvası sırasında, İnanılmayacak hataları meydana çıktı. Ayrılır ayrılmaz yaptıkları

yeni evlilikler de bu söylentilerin doğru olduğunu ortaya koydu. Büyük bir hayal kınadığına uğradım. Kocama inanamaz haldeyim. Hatta, onun bana ihanet etmesinden şüphe leniyorum. Bu, bazan bütün huzurumu bozacak kadar beni rahatsız ediyor. Vaktiyle de bir kere, kanser korkusuna kapılmıştım. Acaba ruh hastası mıyım? Yoksa bütün evlilikler yalan ve riya ile örtülüdür de, ben ancak şimdi mi gözlerimi açtım?

Yarına inanmayan bir kadın

Hasta değilsiniz ama, bir buhran. geçirdiğiniz muhakkak. Geçici olacağı için buna hastalık ismi koymayınız. Duygulu insanlar, önemli hayat olayları karşısında böyle batıranlar geçirirler, fakat sağlam bir kafa sonunda muhakkak kendisine yeni bir felsefe bulur, bu felsefe sayesinde de daha kuvvetli otur, inançları zarar görmez. Siz bu dersten şu gerçekleri çıkarmalısınız: 1) İnsanlar kusursuz değildir; 2) İnsanları oldukları gibi kabul edip, affetmesini öğrenmeli, fazla sert olmamalıdır; 3) Felâket herkesin başına gelebilir ama haber vererek gelmez; 4) Yarını değil, bugünü düşünmelisiniz; 5) Bugünü iyi yasayarak, yarının tehlikelerini önlemeğe çalışmalısınız; 6) Kendinize derhal başka meşgale 1er bulmalısınız.

Eğer huzursuzluğunuz bir-iki ayiçinde geçmezse, o zaman bir mütehassısa gidiniz, yardıma ihtiyacınız var demektir.

Beyler, samimiyet isteriz!

Öteden beri tekrar eder dururuz: Bu memlekette kadına bütün hakları Atatürk tarafından verilmiştir. Kadın bugüne kadar bu hakları benimsemek, yaymak ve geliştirmek için ciddi bir çaba göstermemiş, kendişine verilenle yetinmiş, bunu bile gereği gibi koruyamamıştır. Bu konuda az yazılıp çizilmemiş, kadın her defasında şiddetle suçlandırılmış ona, nasıl çalışması gerektiği, yabancı memleketlerden misaller verilerek, gösterilmiştir. Kadınlar bu suçlamayı daima haklı bulmuşlardır. Cevap olarak söyledikleri şey, kadın haklarını benimseyen geniş bir kadın kitlesinin bulunduğu, fakat bu kitlenin bir türlü teşkilâtlanamadığı, birlik halinde olumlu bir çalışma yapamadığıdır.

Gerçekten, kadınlar toplumumuzda sosyal yardım sahasında bir hayli başarı kazanıp, eserler, büyük müesseseler meydana getirdikleri halde kültürel sahada, fikir sahasında, kadın haklan sahasında memleket ça pında bir varlık gösterememişler, hattâ önemli olaylar karşısında sesleri ni bile duyulmamışlardır. Fakat son yıllarda durum değişmiştir. Bir kaç ay önce bir kültürel ve sosyal dernek, Anneler Birliği, harekete geçmiş, toplumu ilgilendiren bir meselede, kadın ve kız kaçırma olayları için Büyük Meclise başvurarak fikrini bildirmiş, cezaların şiddetlendirilmesini istemiştir. Bunu bir sessiz kadın yürüyüşü takip etmiştir. Daha son ra C. H. P. içinde toplanan kadınlar, otundu bir çalışma programı hazır*-» mış ve çeşitli sosyal kanunların kabul edilmelini, köy enstitülerinin aç;' masını isteyerek, isteklerini izleme yoluna girmişlerdir. Gene bu çatı altında, bir kadın topluluğu son olarak, eli kelepçeli gazeteci görmekten duy duğu üzüntüyü belirtmiştir.

Dünyanın her yerinde, kadının bu sahadaki çalışması iki yoldan ya pılmıştır: Birincisi, siyasi yoldur. Kadın ister, düşüncelerini belirtir, mem leket meseleleri hakkındaki fikirlerini halka duvurur ve kanun teklifler ortaya atarak veya bazı kanun tekliflerini destekleyerek bunları parlamentolara getirecek taraftarlar bulur. Bir yandan da, kendi haklarını politik sahada savunabilecek kadınları yetkili mevkilere getirmeye çalışır. İkincisi, daha ağır işleyen kültürel yoldur. Kadın herşeyden evvel kendi hakları üzerinde uyarılır. Bunu biz. devletin halk eğitimi programım sadece bir yardımcı olarak görüyoruz.

Şimdi toplumumuzda kadınlar, bu yolda olumlu çalışmalar yapma ya başlamış bulunuyorlar. Kadın haklan savunucularının kadınların bu hareketinden kıvanç duyduklarını sanırsnrz, değil mi? Hayır! Toplantılar, ciddi teşebbüs ve çabalar yalnızca alayla karşılanıyor! Aydın bir Atatürkçü yazar, yurdun dört bir köşesinden gelerek, memleket meselelerini dile getiren kadınlardan "kürsüde nutuk atan bir avuç hanımefendi" diye bahsediyor. Beklenen, elbette ki yalnızca takdir değil, tenkiddir. Ama, herşeyden evvel de samimiyettir.

Jale Candan

Ağız tadıyla.

NEMSE BÖREĞİ

Malzeme:
500 gr. un — 3 yumurta
500 gr. tereyağ — 10 gr. tuz
Lüzumu kadar, ılık su

Un, hamur tahtasına elenip ortan açılır; tuz ve 2 yumurta sarısı konularak, yoğrulur. Sonra, top hallim getirilip 10 dakika dinlendirilir, merdane ile, 1 santimetre kalınlığında yuvarlak olarak açılır. Tereyağı, biraz dövülerek, hamurun ortasına konulur ve hamur, yağın üzerine zarf şeklinde kapatılır. Tekrar 1 santimetre inceliğinde açılır; bir ucu hamurun ortasına, diğer ucu da öbürünün üzerine getirilerek kapatılır. Aksi istikamette bir daha açılarak, tekrar aynı şekilde katlanır. Üzeri ıslak bezle örtülerek bir tarafta, yarım saat dinlendirilir. Sonra, her katlanışta yarımşar saat fasıla verilmek suretiyle, iki kere daha açılır. Nihayet, hamur 4 milimetre inceliğinde açılarak, nemse kalıbı ile kesilir ve tepsiye konularak, üzerine yağ sürülüp fırına verilir.

BADEMLİ HURMA TATLISI

Malzeme:'
200 gr. Sana — 500 gr. un
800 gr. süt — 250 gr. badem
8 yumurta — 1 bardak şeker, biraz tut

Yağ, tencerede eritilir. Buna süt ve tuz ilâve edilir, kaynamaya başlayınca un eklenip karıştırılır ve hamur, tencereden ayrılıncaya kadar pişirilir. Sonra ateşten alınarak, ılıyınca, çekilmiş badem, bütün halde yumurta ve şeker İlâve edilir, yuğrulur ve ceviz büyüklüğünde parçaara ayrılır. Hafif kızgın yağda kızartılır. üzerine limonla kestirilmiş şerbet dökülür, aralarına kaymak konularak sofraya verilir.

Semra CONKER

S P O R

Haberler

Geçirdiğimiz hafta, güreş sporumuz için pek önemli bazı işaretler getirdi. Mesele, yetkililerce su yönden ele alındı: Güreşçilerimiz hayatlarını rahat ve huzur içinde geçirerek müsabakalara hazırlanma imkânlarından mahrumdurlar. Onlara refah sağlamanın çaresi bulunursa. Dünya minderlerinde bizi' eski şöhretimize kavuşturacak fırtına takımlar yetiştirmek kabil olacaktır.

Ancak bir takım tenakuzlar da gözden kaçmamaktadır. Meselâ, Devlet Bakanı, güreşçilerin maaşlarını doğrudan doğruya Genel Müdürlükten almaları için Beden Terbiyesi Kanununda değişiklik yapılmasını ilgililere emrettiğini söylemekte, onları bir merkezde toplayacağını haber vermektedir. Umum Müdür ise, iki gün sonra, aynen şöyle demiştir. "Güreşçilere maaş bağlanmasına imkân yoktur. Zira güreş, amatör bir spordu!. Ancak, güreşçilerimize ma--- bakımdan yardım şekli aranmaktadır."

Bir sporcuya spor yaptığı için maaş verilmesi amatörlüğü zedeliyor da, devamlı mali yardım yapılması, adı maaş olmadığı için» sporcunun amatörlük sıfatına toz bile kondurmuyor!..

Federasyon Başkanına gelince, o da, "Bakan ve Umum Müdür ana dâvalara hassasiyetle eğilmişlerdir. Bu durum karşısında istikbale büyük bir ümitle bakmaktayız" demekte ve "'Yakın bir zamanda güreşçilerin iş ve sosyal durumları halledilmiş olacaktır. Çıkacak Pul Kanunu ile kendilerine münasip şekilde yardım yapılacaktır" diye eklemektedir!..

•

Galatasaray, Türk spor tarihinde daima hatırlanacak Milan maçına hazırlanmaktadır. Bu hazırlıkları Türk spor umumi efkârı ve İtalyan B a s ı n ı ilgiyle izliyor. Mücadele çetin, ödülü ve şerefi büyük.

Bizde, beklenmekte olan bir milli maçın bile bu kadar geniş ilgi çektiğinin örneğini bulmak güçtür. Bunun sebebini propagandaya bağlayanlar haksızdırlar,.

İstanbul maçının neticesi ortadadır. Neticenin, denk kuvvetlerin, fırsatları ve talihi değerlendirmesine bağlı olacağı söylenebilir. Bu da ufak farklar veya beraberliktir. Daha mühim olanı, bu maçın rövanşıdır. Kardöfinali bu rövanş tâyin edecektir.

K Ö Ş E D E N

üste başka, Plân başka..

Vildan Âşir SAVAŞIR

Öyle görülüyor ki, saha, ve tesis işlerimizde korktuğumuza uğramaktayız. Daha hiç bir şeyin açıkça adı konulmadan kazmalar işleyip ma» lalar çalışmağa başlamış ve büyük paralar, neticesi şüpheli sarflara bağlanmış bile... Bütün ısrarlara rağmen, bir plân ve onu tatbik programının açıklanmasından ve yayınlanmasından dikkatle kaçınılmıştı. Şimdiyse, bir yetkili "Plânımız da var, programımız da!" iddiasını ispat çabası içinde, seçtiği bir gazeteye beyanat vermiş bulunmaktadır. Bugün prensipleri, niçini ve nedeni önceden tartışılarak tespit edilmiş, şartlara, imkânlara oydurulmuş, bir kalkınmayı hedef tutan, ihtiyaçlara cevap veren bir plânın artık söz konusu dahi edilemiyeceğini gösteren bu beyanattan daha inandırıcı bir vesika bulmak mümkün değildir.

Beden Terbiyesi teşkilâtının 1 numaralı sorumlusunun, Basın mensuplarından sakınırcasına, sadece bir gazeteciye verdiği bu beyanattan açıkça anlaşılmıştır ki teşkilâtımız, plân mefhumu ile. rastgele sıralanmış bir yapı faaliyeti listesini birbirine karıştırmaktadır. Açıklanan listeye göre 8 ilimizde -İstanbul, Antalya, Çorum, Kayseri, Kocaeli, Malatya, Sakarya, Trabzon- 2000 kişilik, 8 ilimizde -Ankara, Amasya, Çankırı, İsparta, Kırklareli, Maraş, Sinop, Zonguldak- 1600 kişilik; 2 ilimizde -İzmir, Bursa- 5000 kişilik, 1 ilimizde de -Ankara- 7500 kişilik -bunlar sporcu değil seyirci sayısıdır- spor salonunun yapılması yolunda imişiz. "Niçin bu illerde de, başkalarında değil"in savsaklayıcı cevabını bulmak belki kolay olacaktır. Fakat niçin, seyirciyi birinci plâna alan pahalı tek tesis yerine, çalışanı veya çalıştırılacak olanı hedef tutan ucuz ve çok tesis ele alınmamış; neden seyirciyi baş tacı eden tesisler için yurdumuzda spor merkezleri ihdas yolu tercih edilmemiş de, spor kalkınmasında pek önemli bir unsur olan deplasmanlara imkân sağlayan tertip ihmal edilmiştir? Bunun, bizim şartlarımız içinde cevabını vermek kimse için kolay değildir.

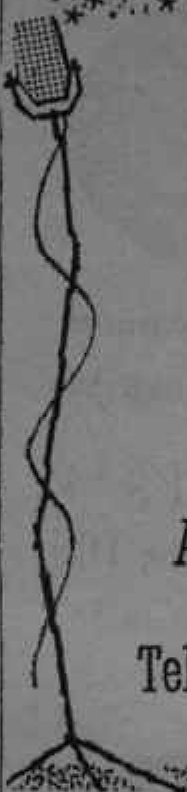
Sapancada su sporları tesisi yapılacakmış. İnsaf edilsin, coğrafi bünyesi sebebiyle göl ve nehir spora yapma imkânlarından mahrum bir memleket için bu. müslüman köyüne kilise yapmak kabilinden bir tutum değll de, nedir?

Stad işlerimizin ne halde olduğunun, hangi görüşle ele alındığının İbret verici misalini şu cümlelerde bulacaksınız: "Konya, Adana, Bursa, Mersin ve Antalya stadlarının sadece tribün inşaatı yapılmakta..", ". .. stadının açık ve kapalı tribünlerinin inşaatı ilerlemekte...", " stadının yeni şekil tamamlanmış gibidir...".

•

Bu sayılanlar arasında, cılız bir müjde olarak yalnız şu haber vadır; Yetkili, "Halkapınar antrenman sahaları inşa edilmektedir" diyor! Demek oluyor ki, en iptidai şartlardan mahrum şu koskoca memlekette, düşünülmesine lütfen rıza gösterilmiş biricik bahtiyar semt, İzmirimizin Halkapınarı imiş?,. Beyanatta ne bir pistten, ne bir jimnastik Balonundan, ne mütevazi boks, güreş odalarından, ne bir barınaktan ve ne de su uçsuz bucaksız kıyılarımızda üç-beş yüzme yerinden bir haber var!. Plân iddiası ve gurura içinde ünümüze sürülen listeyi tetkik ettikçe, birçok vesile ile belirttiğimiz endişede haklı olduğumuzu daha iyi anlıyor, tasalanıyoruz. Bize şu veya bu tesir altında hazırlanmış, makul hiç bir hesaba dayanmayan yapı listeleri değil, ilmî mânası içersinde düzenlenmiş tesis plân lâzımdır. Üstelik plân konusu bugün memleketimizde en çok konuşulan konudur. Bir plândan ne anlaşılması lâzımgeldiği her gün bütün gazetelerde, en açık bir dille yazılmaktadır. Bize inanmamak için, ilgililerin öne sürebilecekleri birçok sebepleri bulunabilir. Bunu anlamak da kabildir. Ancak, affedilmeyecek olanı. güzelim imkânların, dönüşü bulunmayan bir yolda harcanması ve memleketin bundan mahrum edilmesi keyfiyetidir.

Bütün mallarınızı daha kolay satmak için

Teleradyo reklâm

Adres: Atatürk Bulvarı
Büyük Han 39
Tel : 128793 Yenişehir

Ankara Radyosunun en çok dinlenen Proğramı

*

Reklâmlarınız için sadece Tele - Radyo Reklâmı tercih ediniz

(AKİS - 23)

Rüzgârlı

Matbaa

Kitap

Mecmua

Gazete

İşleri

İçin

Emrinizdedir

Tel. 166196 ANKARA

(AKİS - 27)

Volvo Kamyonları Rakipsizdir Volvo kamyonlarını daima tercih ediniz

Çünkü; Volvo Emniyet !
Volvo Sür'at !
Volvo Garanti !
Volvo Sağlamlık timsali !

Telefunken Radyo ve Pikaplarını Daima Tercih ediniz

TELEFUNKEN NET SES!

TELEFUNKEN ÜSTÜN KALİTE!

TELEFUNKEN RADYO TEKNİĞİNİN HARİKASIDIR!

TELEFUNKENİ BÜTÜN RADYO BAYİLERİNDEN ISRARLA ARAYINIZ.